

staterne og hensynet til de traditionelle sejladsrettigheder for skibsfarten. Konventionens regulering af håndhævelsesmulighederne over for udenlandske skibe afspejler det forhold.

I praksis efterlever Danmark allerede i dag havretskonventionens håndhævelsesbestemmelser, og dette lovforslag bringer imidlertid formelt havmiljøloven i overensstemmelse med konventionen.

Der har været røster fremme om, at det er politisk betænkeligt, at lovforslaget indeholder bestemmelser, der lempet straffemulighederne over for overtrædelser begået fra udenlandske skibe. Jeg er enig, og jeg skal her påpege, at begår det udenlandske skib en overtrædelse på søterritoriet, og er den forsættelig og alvorlig, ja, så kan fængselsstraf forsat blive aktuelt.

Begrænsningen angår således alene udenlandske skibe, der er ude i den eksklusive økonomiske zone, og som overtræder havmiljølovens regler. De begrænsninger, som havretskonventionen giver udtryk for over for udenlandske skibe i den eksklusive økonomiske zone, er så de samme begrænsninger, som alle 141 parter i konventionen, herunder vore nordiske nabolande og øvrige EU-lande, også lever med.

Så selv om det ikke er en betingelse for, at Danmark kan ratificere havretskonventionen, synes der at være yderligere et praktisk behov for en mere gennemgribende revision af havmiljøloven. Det beror på, at Forsvarsministeriet, der har ansvaret for den statslige maritime miljøovervågning, håndhævelse samt forureningsbekæmpelse til søs for så vidt angår skibe, ønsker en lov, der mere direkte angiver, hvordan håndhævelsen over for udenlandske skibe er reguleret af havretskonventionen.

Det er derfor bestemt, at der i indværende år vil blive nedsat en tværministeriel arbejdsgruppe, som skal udarbejde et oplæg til en revision af havmiljøloven. Det skal understreges, at en sådan revision af havmiljøloven ikke er en betingelse for, at Danmark kan ratificere konventionen.

På kulturministerens vegne takker jeg også for bemærkninger på den del af lovforslaget, som vedrører museumsloven. Kulturministeren vil stå til rådighed med svar på spørgsmål om denne del af lovforslaget, der måtte blive stillet undervejs i Folketingets behandling af lovforslaget.

Jeg ser frem til en god og konstruktiv debat i udvalget omkring forslaget og stiller selvfølge-

lig meget gerne op til både spørgsmål og samråd, hvis det måtte have interesse.

Kl. 21.40

Hermed sluttede forhandlingen, og lovforslaget overgik derefter til anden behandling.

Afstemning

Tredje næstformand (Kaj Ikkast):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Miljø- og Planlægningsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (*Ophold*). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

10) Forespørgsel nr. F 30:

Forespørgsel til Forsvarsministeren:

»Vil ministeren oplyse om regeringens planer for en fornyelse af forsvarsaftalen i lyset af den internationale sikkerhedspolitiske situation og de betydelige budgetproblemer, forsvaret befinder sig i?«

Af Villy Søvnald (SF), Holger K. Nielsen (SF) og Aage Frandsen (SF).

(Forespørgslen, se nedenfor; anmeldt 14/1 2003. Fremme af forespørgslen vedtaget 16/1 2003).

Begrundelse

Villy Søvnald (SF):

Det nuværende forsvarsforlig udløber som bekendt ved udgangen af 2004. Vi har en god tradition for som optakt til de politiske diskussioner at ned sætte en forsvarskommission med deltagelse af repræsentanter fra såvel forsvaret, de politiske partier, samt sikkerhedspolitiske, uafhængige eksperter.

En del af os deltog selv i den sidste kommission, og synes bestemt, at den på en række punkter afleverede en række både spændende analyser og anbefalinger, som i øvrigt mundede ud i følgende hovedkonklusion:

»Det er kommissionens opfattelse, at Danmark i dag nyder godt af en sikkerhedsgeografisk placering, der indebærer tryghed uden fortilfælde. Det er endvidere kommissionens vurdering, at der ikke de næste 10 år vil opstå en di-

rekte konventionel trussel mod Danmarks sikkerhed.«

Siden Forsvarskommissionen afsluttede sit arbejde, er der, som alle ved, sket ganske meget, som sikkerhedspolitisk må give anledning til ganske grundige overvejelser.

For det første det afskyelige terrorangreb på USA den 11. september 2001, der må give anledning til grundlæggende overvejelser om, hvad det er for en type forsvar, der giver sikkerhed i forhold til den nye type af trusler, samt i hvilket omfang terroren bekæmpes med andre midler end militære.

Et andet punkt: Den nuværende amerikanske administrations enegang i forhold til internationale institutioner og de problemer, det afføder i FN, NATO, EU m.fl., ikke mindst set i lyset af den aktuelle Irakkrise.

For det tredje: NATO-generalsekretærens anbefalinger af fundamentale ændringer i dansk forsvar op til NATO-topmødet i Prag, hvor han beder os om at kigge på værnepligten, på hjemmeværnet, på specialisering m.v.

Og endelig forsvarets problemer med at overholde den økonomiske ramme, der nødvendigvis gør modige beslutninger, i stedet for at forsvaret bliver kørt over af en grønthøster.

Det er mange store emner, der trænger sig på. Derfor er det helt forunderligt, hvis rygterne passer om, at forsvarsministeren netop i denne situation skulle overveje en lukket proces frem mod et nyt forsvarsforlig frem for den åbne og grundigt analyserende proces, der kendetegner arbejdet i en forsvarskommission, og som der er mere brug for end nogen sinde.

På den baggrund ser jeg meget frem til forsvarsministerens besvarelse.

Besvarelse

Forsvarsministeren (Svend Aage Jensby):

Forespørgslen er jo formuleret således, at den er delt op i to afsnit, nemlig fornyelse af aftalen i lyset af den sikkerhedspolitiske situation og så de budgetproblemer, som forsvaret befinder sig i.

Må jeg først beskæftige mig med første del af forespørgslen og sige følgende: Et nyt forlig bør kunne indgås lidt inde i 2004, hvorfor de politiske forhandlinger skal indledes i en passende tid forud herfor. Det er i den anledning, det er utrolig vigtigt at få belyst den sikkerhedspolitiske si-

tuation, som kan danne baggrund for en ny aftale.

Regeringen vil nedsætte en arbejdsgruppe, som under inddragelse af bl.a. den opdaterede trusselsvurdering fra Forsvarets Efterretnings-tjeneste skal udarbejde en bredere sikkerhedspolitisk vurdering. Den vurdering vil indgå i grundlaget for de kommende forhandlinger om et nyt forlig.

Den udvikling, forsvarret er i gang med, og som blev sat i værk med det nuværende forsvarsforlig, bør fortsættes, stringent fortsættes, og i muligt omfang intensiveres.

Forsvarret skal udvikles til i endnu højere grad at kunne løse internationale opgaver. Der er behov for fortsatte tilpasninger og styrkelse af det danske forsvar. Dels ved en prioritering af de tildelede ressourcer til opstilling af nødvendige strukturer og kapaciteter, dels til styrkelse af det multinationale samarbejde.

Der er iværksat udarbejdelse af en lang række redegørelser og analyser, som frem til årsskiftet 2003-04 skal tilvejebringe grundlaget for regeringens oplæg til de politiske drøftelser om et nyt forlig. Jeg sagde altså: allerede iværksat. Det skete i december måned, hvor en lang række analyser blev sat i gang: om de operative kommandoer, om en sammenlægning af Forsvarskommandoen og Forsvarsministeriet, om værnepligt, om hjemmeværnet – alle tænkelige scenarier er genstand for vurderinger.

Kl. 21.45

I den sammenhæng undersøges en videreudvikling af forsvarret, herunder værnssælles strukturer og funktionelle områder, muligheder for effektiviseringer og udliciteringer. Dette arbejde, som er et kæmpearbejde, skal skabe grundlag for, at dansk forsvar i rammen af udviklingen i NATO tilpasses den nye tid, herunder truslerne fra terrorisme og faren for masseødelæggelsesvåben og missiler. Det er jo helt med rette, vil jeg sige til hr. Søvnald, at det optager USA så meget. Det forstår jeg godt efter det, USA har oplevet, det, verdenssamfundet i øvrigt har oplevet på Bali og i Kenya, og de stoffer, britisk politi har fundet i London. Vi vil tage højde for den nye trussel.

Det skal også sikres, at der er en nødvendig balance mellem de operative kapaciteter og produktionsapparatet, om jeg så må sige, og støttestrukturen. Jeg forventer at kunne invitere Folketingets partier til politiske drøftelser omkring årsskiftet 2003-04 eller lidt ind i 2004.

Med hensyn til den nuværende økonomiske situation er forholdet det, at forsvarrets økonomiske stilling er den, som jeg redegjorde for i et samråd den 19. december 2002, tror jeg det var. Der er behov for en række tilpasninger for at få økonomien til at hænge sammen. Det er en del af den nuværende aftale om forsvarrets ordning, at budgetrammen skal overholdes, og at uforudsete udgifter, som opstår i løbet af forligsperioden, skal udlignes ved fornødne tilpasninger i strukturen, andre aktiviteter og lign. Det var en bestemmelse, der blev sat ind i det sidste forlig, som jeg havde fornøjelsen at indgå sammen med daværende forsvarsminister Hans Hækkerup, fordi man ikke ville risikere, at man igen kom til at stå i den situation, som man stod i i 1999, hvor der var oparbejdet et betydeligt underskud, ca. 500 mio. kr. Forliget indebærer altså en forpligtelse til at omdisponere inden for rammen for at imødekomme nye krav og opgaver og sikre, at forliget implementeres, som det er aftalt, og det forløber, som det skal.

På nuværende tidspunkt har Forsvarskommandoen iværksat en række tilpasninger for at imødegå de øgede udgifter. De omfatter omprioriteringer inden for driftsområdet samt en restriktiv ansættelsespolitik for 2003 for om muligt at undgå egentlige afskedigelser. Herudover behandler vi p.t. i ministeriet Forsvarskommandoen forslag til mere varige strukturrelaterede besparelser, så den samlede budgettrame kan overholdes, og disse forslag vil jeg i løbet af forholdsvist kort tid drøfte med forligspartierne, så vi er sikre på, at ultimo 2004, når vi påbegynder en ny periode, er forsvarrets økonomi i balance. Vi starter fra scratch, sådan er situationen.

Til slut må jeg sige til hr. Søvnald, at jeg fornemmer, at hukommelsen har svigtet. Hr. Søvnald har talt om – og det fremhævede hr. Søvnald også den 15. januar i forbindelse med spørgetiden her i Folketinget – at den regel er en forsvarskommission, når man laver forsvarsforlig. Jeg kan også huske, at hr. Søvnald sagde, at når vi skal forlænge en forsvarsaftale, har vi en lang og god tradition i Danmark for at nedsætte en forsvarskommission for at sikre, at der er en stabil sum af viden, der i øvrigt de gange, jeg – altså hr. Søvnald – har deltaget, har bestået af en blandet forsamling af militærfolk, politikere og eksperter, der har sørget for et meget højt vidensniveau og for, at nogle meget grundige analyser er kommet ud.

Jeg lagde mærke til, at hr. Søvnald sagde »de gange jeg har deltaget«. Det undrer mig lidt, for

hr. Søvnald har kun deltaget i én forsvarskommission, nemlig den sidste, og i en lang række tilfælde er der indgået forlig uden kommissioner. Der var en kommission i 1988, og der har været indgået en lang række forlig siden.

Kl. 21.50

Jeg kan forsikre hr. Søvnald, at den arbejdsgruppe, dette forum, som nu bliver nedsat i løbet af få dage, og som består af repræsentanter for Statsministeriet, Udenrigsministeriet, Forsvarsministeriet, Forsvarskommandoen, Indenrigsministeriet og Finansministeriet, og som i øvrigt kan tilknyttes eksperter fra Institut for Internationale Studier eller andre eksperter, nok skal lave et godt og sikkert stykke arbejde som fundament for et nyt forlig. Men sådan er historien, hr. Søvnald. Én gang har hr. Søvnald deltaget, men talrige gange er der lavet forlig uden kommissioner.

Forhandling

Villy Søvnald (SF):

Jeg skal takke for ministerens velvillige besvarelse af forespørgslen og sige til den ene diskussion, nemlig diskussionen om, hvorfor det er vigtigt med en kommission, at jeg har meget stor tiltro til ministerielle embedsmænd. Jeg har specielt meget stor tillid til, at de kommer med de bud, som regeringen er mest optaget af, ellers ville det vel være underligt at være ministerielle embedsmænd, og derfor den store frygt for, at når man nu vælger at håndplukke de eksperter, man helst vil have ved den meget lukkede proces, kommer en sådan proces som denne til at lide af iltmangel. Det er specielt et problem i en periode, hvor der er så store forandringer som dem, der er sket siden sidst, der blev lavet et forsvarsforlig og var en forsvarskommission.

Hvad er læren af terrortruslen? Det er der brug for en meget grundig analyse af. Noget kan besvares militært, andet kan ikke besvares militært. Noget af det, som skal besvares militært, forudsætter, at der er meget velfungerende internationale organisationer. Denne diskussion pågår i en periode, hvor de internationale organisationer – hvad enten de hedder FN, NATO eller EU – bliver udfordret voldsomt i lige præcis disse timer, og dermed vil de alliancemuligheder, som er en forudsætning for at bekæmpe terror, sandsynligvis stå svækket. Jeg synes, der er brug for en langt grundigere analyse af alt det

end den, ministeren lagde op til i de meget lukkede forløb, ministeren tegnede i sin besvarelse.

Det andet, der er brug for, er en meget grundig debat om det danske forsvars sammensætning. Hvad er det for et forsvar, der passer bedst til den nye situation efter den kolde krig? Op til NATO-topmødet i Prag var der en meget stor debat om de forhold. Den blev rejst af NATO's generalsekretær, George Robertson, som satte et stort spørgsmålstejn ved værnepligten. Ministeren er en kendt tilhænger af værnepligten, og det synes jeg ikke man skal bebrejde ministeren, for det er ministerens ret at være det. Men det er vel ret utænkeligt, at vi, når en kommission hovedsagelig bliver bemandet af ministerielle embedsmænd, der har som hovedopgave at sikre, at regeringens politik bliver virkeliggjort, vil se en så lukket konstruktion komme med anbefalinger, som er voldsomt i modstrid med de tanker, som forsvarsministeren ofte har givet udtryk for. Man kan ikke bebrejde forsvarsministeren, at han har den holdning, det er ikke det, der ligger i det, men jeg synes, man kan bebrejde, at man ikke får en langt mere åben debat i en situation, hvor der er stillet så grundlæggende spørgsmål – ikke kun af NATO og NATO's generalsekretær, også af partier, der tidligere har forsvaret værnepligten som noget af det mest hellige. Jeg tænker på det nylige socialdemokratiske oplæg, som jeg på mange måder synes er interessant læsning.

Det samme med hjemmeværnet. Er det virkelig tænkeligt, at en så lukket kommission, som er håndplukket af regeringen, vil sætte de grundlæggende spørgsmålstejn, som bliver sat ude omkring i samfundet ved hjemmeværnets rolle i den nye sikkerhedspolitiske situation? Det er jeg meget i tvivl om. Er det sandsynligt, at en kommission vil rejse de grundlæggende spørgsmål om materielle anskaffelser, både i hæren og flyvevåbnet og også i søværnet, som det var nævnt på et tidspunkt i Jyllands-Posten i forbindelse med diskussionen om ubåde, når man ved, at forsvarsministeren har de holdninger, som forsvarsministeren har på de områder?

Jeg synes bare, det er ærgerligt, at man i en situation, hvor billedet er så meget i opbrud, også hos de politiske partier, og hvor der er så meget behov for at tænke nyt og også er et meget stort ønske fra NATO's side om, at vi gør det, lægger op til en så lukket proces, som tilfældet er her.

Kl. 21.55

Så ganske kort til sidst om økonomiproblemerne i forsvaret. Forsvarsministeren sagde

med meget sikker stemmeføring – og det vil selvfølgelig blive noteret – at ultimo 2004 er der styr på alle tingene, da er der styr på alle forholdene. Det ville man måske være mere overbevist om, hvis man ikke tidligere havde hørt forsvarsministeren sige med nogenlunde lige så sikker stemmeføring, at når vi kom lidt længere frem, var der styr på tingene. Jeg ønsker forsvarsministeren alt muligt held og lykke med det, og jeg er spændt på de udkast, der kommer til, hvordan man i realiteten vil give svar på, hvordan man klarer de økonomiproblemer, forsvaret står i. De svar var der jo ikke mange af i forsvarsministerens besvarelse, men de kommer senere, forstår jeg.

Jeg vil runde af med at fremsætte følgende forslag til vedtagelse til en fornyelse af forsvarsaftalen:

Forslag til vedtagelse

»Idet Folketinget konstaterer, at den sikkerhedspolitiske situation har ændret sig afgørende, siden sidste forsvarskommission afgav sin betænkning, opfordrer Folketinget regeringen til snarest at nedsætte en bredt sammensat forsvarskommission med deltagelse af såvel repræsentanter fra forsvaret, de politiske partier samt sikkerhedspolitisk uafhængige eksperter. Kommissionen skal fremkomme med de grundlæggende analyser og anbefalinger for forsvarets hensigtsmæssige tilrettelæggelse i en situation med helt nye sikkerhedspolitiske udfordringer, herunder:

- nødvendigheden af grundlæggende ændringer af dansk forsvar (værnepligt, hjemmeværn, værnstørrelse, materielanskaffelse m.v.) som også påpeget af NATO,
- den globale sikkerhedspolitiske arkitektur efter USA's erklærede vilje til enegang uden om FN i Irakrisen,
- de geopolitiske konsekvenser af missilskjoldets gennemførelse og
- forsvarets voksende problemer med at overholde den økonomiske ramme.«

(Forslag til vedtagelse nr. V 64).

Tredje næstformand (Kaj Ikast):

Der er nu fremsat følgende forslag til vedtagelse: (*Se foran*). Også dette forslag indgår herefter i forhandlingen.

(Kort bemærkning).

Per Kaalund (S):

Et enkelt spørgsmål til SF's ordfører, hr. Villy Søvnald, som jo roser det socialdemokratiske oplæg, der er fremkommet for kort tid siden. Det siger vi da selvfølgelig tak for.

Med hensyn til spørgsmålet om en kommission eller det, der lægges op til med en overordnet arbejdsgruppe, må jeg spørge hr. Villy Søvnald, om det ikke er sådan, at en kommission a la den, man så senest, ville medføre dels et enormt stort arbejde, dels en meget, meget lang tidstermin. Vi føler, at tiden vil være knap til ændringer, også ved en ny forligsperiode's start, og derfor vil jeg spørge hr. Villy Søvnald, om han ikke mener, at en ekspertgruppe som den, der også er antydet fra ministerens side, vil kunne komme med et rimelig kvalificeret oplæg, som vi så kan tage nogle politiske drøftelser ud fra.

(Kort bemærkning).

Villy Søvnald (SF):

Jeg takker for rosen til det socialdemokratiske oplæg. Jeg håber ikke, det gav den socialdemokratiske ordfører problemer, men det er jo spændende at læse mange af de tanker, som jeg selv var med til at skrive, og som kan læses i den mindretalsberetning, vi afgav til kommissionen sidst om værnepligt, hjemmeværnet, specialisering osv. Det er rigtig spændende som politiker at se tanker, der bliver sået, slå igennem.

Kl. 22.00

Til hr. Kaalunds spørgsmål om, hvad forskellen er på en kommission og en arbejdsgruppe: Der er to store forskelle. Den ene er, at man ikke får de nødvendige input udefra ved at sammensætte en kommission, der som hovedelement består af folk fra de forskellige ministerier. Det er fint at have de forskellige ministeriefolk med, men det, der er spændende ved en kommission, er, at meninger får lov at brydes mellem militærets folk, mellem politikere og mellem uafhængige sikkerhedspolitiske eksperter, der har et andet syn end det herskende på bjerget om, hvordan forsvaret skal tilrettelægges. Det er lige præcis den dynamik, vi for det første kommer til at mangle.

Så spørger hr. Kaalund, om ikke der er problemer med, at det bliver for omfattende. Nej, det synes jeg ikke. Jeg synes, at sikkerhedsproblemer er så vigtige, at Folketinget skal være villigt til at ofre den tid, det tager at lave en grundig analyse.

Omkring tiden var det, hvis jeg husker rigtigt, sådan, at den sidste forsvarskommission startede i januar måned. Det er rigtigt, nu er vi så kommet til marts måned, men det kunne vi sagtens nå at fange ind, hvis der i øvrigt var vilje til det. Så tiden er ikke et argument imod det, hvis der er vilje til det.

Så jeg synes stadig, det er en dårlig løsning, man har valgt, også specielt fra Socialdemokratiets side, som jo netop, det har jeg kvitteret for, er kommet med et oplæg, der på mange måder er nyt og spændende. Og det er klart, at risikoen i en meget lukket proces er, at det spændende oplæg ikke får den cadeau, det burde have.

(Kort bemærkning).

Jan Trøjborg (S):

Jeg vil sige, at jeg sådan set godt kan forstå hr. Villy Søvnalds bemærkninger om, at den udvikling, vi har været igennem de senere år, kunne medføre et stort behov for en grundig analyse, som tog meget lang tid.

Imidlertid er det jo ikke Socialdemokratiet, der er i regering, og derfor er det naturligvis således, at det er regeringen, forsvarsministeren, der sætter dagsordenen for, hvorledes arbejdet skal foregå. Og der vil jeg sige, at jeg synes, også set med socialdemokratiske øjne og på baggrund af det udspil, vi er kommet med, at det er tilfredsstillende, at der nu sammensættes en bredt sammensat arbejdsgruppe, der består af kompetente embedsmænd fra de ministerier, som ministeren ridsede op her, og under formandskab, forstår jeg, fra Udenrigsministeriet, til at gennemføre et godt grundlag for diskussionen omkring et nyt forsvarsforlig.

Jeg vil spørge hr. Villy Søvnald, om det ikke er tilfredsstillende, det, ministeren sagde i sin besvarelse af forespørgslen. Det er det i al fald for mig, da jeg tager ordene for pålydende, nemlig at alle tænkelige scenarier er og skal være under analyse – det kan vi selvfølgelig få uddybet senere i debatten; måske kan ministeren svare på, om det er rigtigt opfattet – også nogle af dem, der er nævnt i debatten af Socialdemokratiet, og kan komme under en tilstrækkelig seriøs analyse.

(Kort bemærkning).

Villy Søvnald (SF):

Jeg opfattede hr. Jan Trøjborgs indledende bemærkninger om, at Socialdemokratiet ikke er i regering, og at det jo er regeringen, der sætter dagsordenen, som åbenlyst rigtige; sådan er det

jo. Men dermed også som en indirekte beklagelse af, at sådan er forholdene så og dermed også en medgivelse af, at havde det været en anden situation, så ville man have valgt en anden model. Det vil jeg godt kvittere for. Jeg synes jo, det her ligger i direkte forlængelse af den nuværende regerings vilje til at lukke alt, der måtte have en anden holdning end regeringen, ude forlods og tilrettelægge de meget snævre, håndplukkede forløb.

Det er jo ikke en anklage mod embedsmændene, det her. Embedsmændenes opgave i en centraladministration er at sikre, at regeringens vilje kommer igennem. Sådan vil det være under enhver regering, og derfor kan jeg godt forstå ud fra regeringens hidtidige færden på de områder, der hedder råd, kommission og nævn osv., at man vælger den her meget snævre model.

Så er det jo op til en konkret prøve at vise, om man kan bruge den her på forhånd meget lukkede, iltfattige model til at få noget ind i. Det ønsker jeg al mulig held og lykke med, men vil bare sige, at udgangspunktet er mange gange sværere, end hvis man havde tilrettelagt en åben model.

Men held og lykke med foretagendet. Vi skal også nok bidrage til at få belyst også de scenarier, som jeg ved, forsvarsministeren helst ikke så belyst.

Anden næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Ulrik Kragh som ordfører.

Ulrik Kragh (V):

Tak til SF for at rejse forespørgslen i dag, der giver lejlighed til at diskutere forsvarets vilkår og fremtidige planlægning set i relation til den internationale sikkerhedspolitiske situation. Og tak til ministeren for den besvarelse, der blev givet.

Verden er en anden efter afslutningen af den kolde krig, udvidelsen af NATO og angrebet på World Trade Center den 11. september 2001. Fjenden er gået fra at være geografisk fast placeret til at være bevægelig og verdensomspændende.

Truslen er flyttet fra nationernes kamp om værdigrundlag til enkeltindividens personlige korstog, og fjendernes mål er ikke længere primært militære enheder, men også intetanende, uskyldige civile borgere, som på ingen måde får mulighed for at flygte, før det går løs. På mange måder er verden blevet mere sikker set i forhold

til dens undergang, men mere ustabil set i forhold til den enkelte borgers tryghed.

Kl. 22.05

Den nye situation kræver naturligvis en grundig analyse, således at de værktøjer, vi i Danmark vælger at udstyre vores forsvar med, stemmer overens med den ændrede verden og den nye sikkerhedspolitiske situation.

Derfor hilser Venstre det velkommen, at forsvarsministeren sammen med regeringen har besluttet at udarbejde en sikkerhedspolitisk vurdering, som kan indgå i grundlaget for forhandlingerne om et nyt forsvarsforlig med ikrafttrædelse fra 2005.

Arbejdet med den sikkerhedspolitiske vurdering skal naturligvis inddrages, inden der tages beslutninger om den endelige udformning af forsvarets ressourcevalg af menneskelige, teknologiske og våbenmæssige kapaciteter.

Det står dog allerede nu klart, at NATO-alliansens udvidelse giver Danmark en ny geografisk placering. Hvor Danmark tidligere stod i første række i forhold til vores alliances fjender, vil et udvidet NATO give Danmark en geografisk placering bag de nye grænselande i NATO.

Denne mere tilbagetrukne placering betyder, at ressourcevalget i fremtidens forsvar skal være mere internationalt orienteret end tidligere, og det betyder f.eks., at antallet af kampfly, kampvogne og artillerienheder skal afstemmes bedre med, hvad vi har mulighed for at flytte til verdens brændpunkter.

Der er altså behov for mere logistik samt lettere og mere højteknologiske enheder i fremtiden. Det står også klart, at de nye fjender arbejder mere uafhængigt af stater og geografi. Det betyder, at efterretningskapacitet til vands, til lands og i luften bliver mere vigtigt i fremtiden. Et forhold, hvor bl.a. den tiltrængte udskiftning af danske ubåde bliver et centralt emne.

Når det danske forsvar bliver endnu mere udadvendt i fremtiden, skal vi sikre, at den interne sikkerhed, som forsvaret tidligere har været, stadig er til stede. I dette arbejde vil yderligere inddragelse af hjemmeværnet være en naturlig udfordring for de 60.000 mænd og kvinder, som daglig viser deres engagement og vilje til frivilligt at yde en indsats for sikkerheden for Danmark.

Hjemmeværnet skal have yderligere ansvar i forbindelse med beskyttelse af infrastruktur og militære installationer i en fremtid, hvor vores øvrige forsvar bliver mere og mere udadrettet. Hjemmeværnet har et stort potentiale i forbin-

delse med efterretningssamarbejde, og hjemmевærnet kan bidrage til mere tryghed i forhold til egenbeskyttelse ved biologiske og kemiske terrorangreb.

Endelig skal f.eks. marinehjemmевærnets tradition for deltagelse i miljøbeskyttelse og katastrofehjælp udbredes til hele hjemmевærnet. Det ligger altså i kortene, at hjemmевærnet skal udvikles i takt med udfordringerne.

Når vi allerede nu kender den del af vilkårene, som jeg netop har ridset op her, vil det være naturligt, at løsningen af forsvarets aktuelle budgetproblemer med behov for tilpasning for samlet 1 mia. kr. i 2003 og 2004 bliver koordineret med tilpasningerne for fremtiden.

Derfor ser Venstre med tilfredshed, at forsvarsministeren har igangsat et stykke arbejde. Der kommer nu en grundig analyse, og der bliver en lang række arbejdsgrupper, som skal vise, hvordan vi kan skrue et forstandigt forsvar sammen.

Forhandlingerne ser vi frem til, således at vi i god tid får indgået et bredt forlig, hvor vi gerne ser alle Folketingets partier deltage, således at vi får så bred en beslutning som muligt.

Alt i alt finder vi, at det er en fornuftig arbejdsplan, der er udstukket, og derfor skal jeg på vegne af Venstre, Det Konservative Folkeparti, Socialdemokratiet, Det Radikale Venstre og Kristeligt Folkeparti komme med følgende:

Forslag til vedtagelse

»Folketinget noterer sig, at regeringen har iværksat indledende overvejelser om forsvarets udvikling efter 2004, og tager til efterretning, at regeringen vil nedsætte en arbejdsgruppe, som skal udarbejde en sikkerhedspolitisk vurdering i lyset af udviklingen siden Forsvarskommissionens beretning fra 1997 samt belyse konsekvenserne heraf for forsvarets indretning.

Arbejdsgruppen skal i sit arbejde inddrage de overvejelser, der pågår inden for NATO, og inddrage Institut for Internationale Studier og andre fremtrædende forskere.

Arbejdsgruppens vurderinger vil indgå i grundlaget for kommende forhandlinger om et nyt forsvarsforlig.

Folketinget noterer sig endvidere, at det er regeringens hensigt at indlede drøftelser med Folketingets partier om et nyt forsvarsforlig i begyndelsen af 2004.«

(Forslag til vedtagelse nr. V 65)

Anden næstformand (Poul Nødgaard):

Der er nu fremsat følgende forslag til vedtagelse: (*Se foran*). Også dette forslag indgår herefter i forhandlingen.

Der er en række korte bemærkninger. Først skal vi bede om hr. Morten Helveg Petersen, hr. Villy Søvnald og hr. Søren Søndergaard.

Kl. 22.10

(Kort bemærkning).

Morten Helveg Petersen (RV):

Det var Venstres ordførers omtale af hjemmевærnet, der bringer mig på talerstolen. Det foresvæver mig, at Venstres ordfører sagde noget i retning af »60.000 mennesker, der daglig yder deres engagement.«

60.000 mennesker, der daglig yder deres engagement, det synes jeg fortjener en uddybning. 60.000 mennesker, der daglig yder deres engagement!

Jeg kan til hr. Ulrik Kraghs oplysning fortælle, at jeg i øjeblikket har en korrespondance kørende med forsvarsministeren, hvor jeg beder forsvarsministeren vurdere, i hvilket omfang medlemmerne af hjemmевærnet overholder de uddannelsesforpligtelser, som gælder lovmæssigt. Forsvarsministeren har endnu ikke lagt hovedet på blokken med hensyn til, at alt det her overholdes helt, som det skal.

Så jeg synes, det fortjener en kvalificering fra Venstres ordførers side omkring det engagement, som Venstre finder, at hjemmевærnet yder på daglig basis i dagens Danmark.

(Kort bemærkning).

Villy Søvnald (SF):

Jeg synes sådan set, at hr. Ulrik Kraghs tale var en udmærket illustration af, hvad det er for problemer, man er på vej ud i. Tit er det sådan, at man starter med en analyse, og bagefter bygger man så en konklusion op. Hr. Ulrik Kragh gjorde det modsatte, nemlig talte med næsten begejstring i stemmen om alle de nye opgaver, som hjemmевærnet fremover skal lave.

Se, det er jo lige præcis det, der sker. Når man laver en kommission af embedsmænd, hvis opgave er at følge regeringen – og det skal ikke bebrejdes dem, det er deres opgave – så har man selvfølgelig hørt, hvad hr. Ulrik Kragh går rundt og siger, hvad forsvarsministeren går rundt og siger, nemlig at hjemmевærnet skal have nye opgaver.

Men så er det lige præcis, at problemet er tydeligt, at man ikke får de grundlæggende ander-

ledes analyser ind. Hele hr. Ulrik Kraghs tale var én lang understregning af, hvilke problemer, de, som godt vil lave om, f.eks. De Radikale Venstre og Socialdemokratiet, får i forbindelse med de kommende forhandlinger på grund af den meget lukkede proces, man allerede har lagt op til.

(Kort bemærkning).

Per Kaalund (S):

Til hr. Ulrik Kraghs bemærkninger om, at efter udvidelsen af NATO er Danmarks trusselsbillede ændret, vi ligger nu ikke i forreste linje længere: Skal det forstås som i forreste linje til Rusland og Ukraine? Og hvilket trusselsbillede ser hr. Ulrik Kragh derfra i dag, som skulle betinge, at det var underordnet, om Danmark lå i første linje eller i anden linje? Det var det ene spørgsmål.

Det andet spørgsmål er i forhold til, hvad der er meget venligt, at jeg forstår, at regeringen vil invitere alle partier til forhandling om et kommende forsvarsforlig. Hvorledes ser hr. Ulrik Kragh, at mulighederne for Dansk Folkeparti er for at kunne indgå i et forlig, når man kender holdningen til bl.a. EU-forsvarsforbeholdet og EU-dimensionen som sådan?

Forestiller hr. Ulrik Kragh sig, at Dansk Folkeparti skulle kunne indgå dér med Dansk Folkepartis tagen-op-og-ned-af-hylderne, når der er tale om internationale opgaver og operationer?

(Kort bemærkning).

Ulrik Kragh (V):

Jeg har bemærket, at hr. Morten Helveg Petersen har svært ved at forholde sig til, at man, selv om man ikke maler sig med krigsmaling i ansigtet og tager sin uniform på, kan have et engagement, at man i sin dagligdag kan tale pænt om forsvaret, og at man i sin dagligdag kan virke og vise ved sit medlemskab, at man har et engagement. Sådan betragter vi hjemmeværnet.

Jeg er udmærket klar over, at der er forskellige indsatser for de forskellige personer. Men engagementet ligger alene i det, at man viser sin villighed ved at være medlem.

Med hensyn til hr. Villy Søvnal og først en analyse og så en konklusion: Jamen der er ingen tvivl om, som ministeren også gjorde opmærksom på, at tingene skal analyseres. Og med hensyn til hjemmeværnet har vi lagt klart fra land, at der er andre opgaver i dag, end der var, da hjemmeværnet blev etableret tilbage i 1945. Derfor er det helt naturligt, at man laver en udvik-

ling af det engagement, som hjemmeværnet bidrager med, og det skal analyseres.

Kl. 22.15

Til hr. Kaalund: Når jeg siger, at Danmark ikke længere ligger i forreste linje, er det ikke, fordi jeg anser Rusland og Ukraine for at være fjender. Det er gode venner af NATO-alliancen. Men man må blot konstatere, at der er sket en ændring i den sikkerhedspolitiske situation, hvor vi tidligere var en randstat i vores alliance, og det var det, jeg mente.

Med hensyn til mulighederne for Dansk Folkeparti eller andre vil jeg sige: Alle, der er villige til at tage et ansvar for forsvaret, skal naturligvis inviteres med til og kan deltage i et forsvarsforlig. Hvis Dansk Folkeparti er indstillet på at tage det ansvar, hvilket jeg fornemmer de er, i hvert fald med de udtalelser, de er kommet med, er det da klart, at man skal høre, hvad de har at sige.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Hvis det er hr. Ulrik Kraghs indlæg, der står til troende, vil jeg være lidt bekymret over Venstres evne til nytænkning.

Bare for at tage to af eksemplerne. Det ene var sådan noget helt nyt, der var sket, det var Danmarks sikkerhedspolitiske placering. Jeg forstår det ikke. Hvis hr. Ulrik Kragh læser Forsvarskommissionens beretning og følger med i de diskussioner, som var i Forsvarskommissionen, så var det lige præcis et udgangspunkt for Forsvarskommissionen, at Danmark havde fået en ny sikkerhedspolitisk placering. Det var et udgangspunkt i de diskussioner, vi havde, også i forhold til en eventuel fjende mod øst. Så det er ikke noget nyt.

Det andet eksempel: Hr. Ulrik Kragh siger, at hjemmeværnet skal have nye opgaver, de skal forsvare militære installationer. Fint nok. Men det siger hr. Ulrik Kragh 10 sekunder efter, at hr. Ulrik Kragh siger: Vi har en helt ny situation, hvor det, der kendetegner truslen, er, at de ikke angriber militære mål, men angriber civile. Undskyld, hvordan hænger det sammen?

Jeg synes, det er en meget god illustration af, hvordan det går, når man prøver at lave nogle udgangspunkter, som man så sætter embedsmænd til at følge op på, i stedet for at sige, at vi laver en fordomsfri diskussion, som man kunne have i en kommission, og så tage diskussionen på basis af det.

(Kort bemærkning).

Helge Adam Møller (KF):

Hr. Ulrik Kragh sluttede sin tale med at komme med et forslag til vedtagelse og sagde, at de fem nuværende forligspartier stod bag det. Og jeg synes naturligvis som en af forslagsstillerne, at det er en god vedtagelse.

Jeg synes også, det er godt, at der er et bredt flertal bag den, men jeg skal ikke lægge skjul på, at jeg gerne havde set, at alle partier her i Folketinget havde fået et tilbud om at være medfor-slagsstillere. Specielt selvfølgelig partier, som går ind for et effektivt og et troværdigt forsvar, og det, jeg tænker på her helt specielt, er selvfølgelig Dansk Folkeparti.

Men det synspunkt havde alle fem partier ikke, og derfor er vi endt i den situation, som vi er i, og det beklager jeg.

Lad mig så sige til sidst, at jeg er en af dem, der håber – ikke alene håber, jeg synes også, det er naturligt – at Dansk Folkeparti er med i et kommende flerårigt forsvarsforlig. Alt andet ville umiddelbart være unaturligt, set fra en konservativ stol.

(Kort bemærkning).

Poul Andersen (S):

Når jeg ser på udviklingen af hjemmeværnet, skal jeg så forstå hr. Ulrik Kragh således, at det er opgaver, der skal være tilpasset i forhold til den sikkerhedspolitiske situation – at det er den rolle, der ligesom skal afklares for hjemmeværnet, og at der også i det ligger en revurdering af de støtteopgaver, som hjemmeværnet har i dag i forhold til eksempelvis politi, marine osv.? Altså at man ligesom får fokuseret på: Hvad er det for nogle opgaver? Er det stadig væk den type, der skal bestrides af hjemmeværnet? Og også herunder prøver at få kigget på, om beredskabskorpset kunne blive en mere integreret del af forsvarret, og om Beredskabs-Forbundet også kunne blive en del af hjemmeværnet, så vi får også den frivillige del tænkt mere sammen i forhold til de opgaver, som den her kommission skal prøve at belyse i forhold til, hvad det er, der kan være behov for i fremtiden.

Kl. 22.20

(Kort bemærkning).

Ulrik Kragh (V):

Til hr. Helge Adam Møller kan jeg sige, at vi også gerne havde set, at det havde været så bred en vedtagelse som muligt, men der er åbenbart tradition for, at forligskredsen sætter denne her

slags skibe i søen, og der har vi så valgt at sige, o.k. sådan er det, selv om vi også gerne havde set så bred en vedtagelse som muligt.

Til hr. Poul Andersen – og det gælder sådan set også til hr. Søren Søndergaard – med hensyn til hjemmeværnet: Det er jo netop en situation, hvor der er en mulighed for at se, hvad det er for nogle interne opgaver, som vores forsvar ikke længere har mulighed for at løse, fordi det bliver mere internationalt orienteret.

Der er det, vi skal have analyseret – sagt både til hr. Søren Søndergaard og hr. Villy Søvnald – men hvis vi kommer i en situation, hvor man eksempelvis får stjålet et antal jord til luft-missiler, som kan affyres mod fly, Stingermissiler, vil det være overordentlig nyttigt, at vi eksempelvis kunne sætte hjemmeværnet til at passe på både de militære og de civile lufthavne, således at al lufthavnstrafik i Danmark ikke skal lægges øde af den grund.

Et andet eksempel kunne være, at hvis der kommer et terrorvarsel mod den københavnske metro, ville det da være overordentlig godt, hvis vi havde muligheden for at kunne sætte hjemmeværnsfolk til eksempelvis at beskytte alle luftindtag til metroen.

Derfor har vi alt andet lige en intern sikkerhedspolitisk opgave, som skal løses på den ene eller på den anden måde. Der vil vi gerne have analyseret, hvordan vi kan udnytte de 60.000 engagerede mennesker, hvoraf de 15.000 er meget, meget engagerede og bruger meget af deres tid.

(Kort bemærkning).

Jan Trøjborg (S):

Nu skal man jo prøve at koncentrere sine spørgsmål i denne meget korte taletid.

Jeg vil for det første gerne kvittere for hr. Ulrik Kraghs tale. Det var helt klart, at Venstre også havde set behovet for nærmere analyser i lyset af verdens udvikling. Analyser af dansk forsvars fremtid er også – synes jeg – en vilje til at indgå i ganske store forandringer af dansk forsvar.

Jeg vil gerne spørge om en enkelt ting: Er hr. Ulrik Kragh enig med mig i, at de formentlig ganske store ændringer, der kommer i dansk forsvar i forbindelse med indgåelse af et nyt forlig, må indeholde helt klare strukturer, kapaciteter til, at dansk forsvar kan indgå fuldt og helt i det europæiske sikkerheds- og forsvarspolitiske samarbejde, når det måtte komme på tale?

Jeg ved, det er en sag, Venstre brænder stærkt for, det er en sag, Socialdemokratiet brænder

stærkt for, at få hævet forsvarsforbeholdet, således at vi kan indgå på lige fod, påtage vores ansvar på lige fod. Men kan hr. Ulrik Kragh svare mig direkte på, om ikke det også for Venstre er en forudsætning, at forsvaret også efter et nyt forlig skal være gearet til at kunne indgå på helt lige fod i den forhåbentlig snart kommende danske deltagelse i det europæiske sikkerheds- og forsvarspolitiske samarbejde?

(Kort bemærkning).

Morten Helveg Petersen (RV):

Jeg er også meget spændt på Venstres ordførers svar på spørgsmålet om EU.

Men lad mig vende tilbage til hjemmeværnet for en kort bemærkning for at spørge Venstres ordfører: Hvor mange mennesker mener Venstres ordfører, der reelt står til rådighed i hjemmeværnet i dag? Hvor stort er tallet?

Jeg er interesseret i tallet, for vi finder fra radikal side – og det er jo ikke nogen hemmelighed – at pengene kunne bruges bedre på forsvarrets øvrige internationale opgaver, og jeg synes, det er vigtigt at komme til bunds i, hvor mange der reelt står til rådighed. Det er det ene spørgsmål.

Det andet er: Overholdes uddannelsesforpligtelserne i henhold til loven i dag? Det kan der svares ja eller nej til.

(Kort bemærkning).

Villy Søvnald (SF):

Det er igen om forholdet mellem analyse og konklusion, og specielt efter at have hørt hr. Ulrik Kraghs eksempel række på, hvornår hjemmeværnet kunne bringes i anvendelse.

Kl. 22.25

Det første eksempel var, hvis der var stjålet et antal Stingermissiler og man så havde brug for at beskytte danske lufthavne. Der vil jeg også efter det eksempel spørge: Hvad nu, hvis en analyse når frem til den konklusion, at der ikke er behov for hjemmeværnet, f.eks. ved, at opgaven bedre dækkes ind af beredskabskorpset? Jeg tror, det var hr. Kraghs partifælle hr. Jens Vbjerg, der oven i købet pegede på, at det var ti gange billigere eller mere.

Er opgaven så fri i det arbejde, der nu skal pågå, at man også kan nå frem til den modsatte konklusion uden at blive fyret fra sit arbejde, eller er det helt utænkeligt? Er det allerede bundet til hr. Ulrik Kraghs optik, at sådan skal billedet tegnes? Jeg spørger ud fra et almindeligt syns-

punkt om frihed, frihed til at analysere sig frem til et frit resultat.

(Kort bemærkning).

Ulrik Kragh (V):

Jeg kan bekræfte hr. Jan Trøjborg i, at de arbejdsgrupper og analyser, der skal igangsættes, også skal kigge på struktur, således at vi på den måde får det mest effektive og mest forstandige svar i forhold til de opgaver, der skal løses.

Med hensyn til EU-forhold er det jo således, at vi har et forbehold, og jeg er ikke den, der skal bestemme, hvornår vi skal iværksætte en afstemning om det. Men sådan som tingene ligger, er det jo danske soldater. Det er jo ikke en EU-hær som sådan, men danske soldater, der kan deltage i noget. Men vi er i en situation, hvor vi naturligvis gerne vil derhen, når tiden er moden til at få holdt en afstemning om det.

Til hr. Morten Helveg Petersen: Jeg har bemærket, at hr. Morten Helveg Petersen har stillet forsvarsministeren de samme spørgsmål, som han stillede mig her, og hvor forsvarsministeren har meldt tilbage, at der ville komme nogle svar, når hjemmeværnskommandoen har undersøgt tingene. Derfor skal jeg selvfølgelig ikke her stå og sige, at uddannelsesniveaet er sådan og sådan, og at der er så og så mange, der lever op til kravene.

Det, jeg kan sige, er, at min vurdering er, at vi har 3.000 meget, meget stærkt engagerede mennesker, som leverer en indsats i størrelsesordenen 300-400 timer. Vi har derudover 12.000 mennesker, som også leverer et superflot stykke arbejde, og så har vi til sidst ca. 45.000 medlemmer i hjemmeværnet, som er øjne og ører, og som til enhver tid, hvis der bliver behov for det, vil stille sig til rådighed, ud over at man har den træning, der er påkrævet.

Til hr. Villy Søvnald, der spørger, hvad der vil ske, hvis man skulle komme til den konklusion, at hjemmeværnet ikke var nødvendigt: Jeg har mærket mig, at der er gode forslag om, hvorvidt man kan se et samarbejde mellem de frivillige i beredskabet og hjemmeværnet. Jeg forestiller mig ikke umiddelbart, at hjemmeværnet som sådan overtager beredskabet, fordi der er forskellige opgaver, men der kan klart være et godt samarbejde, og der er et potentiale der, som skal analyseres.

Men det er således, at de ting bliver analyseret, og de bliver analyseret med åbent sind, og det er klart, at hvis det er sådan, at det ville være uforstandigt at fastholde hjemmeværnet, være

uforstandigt at fastholde 60.000 frivilligt engagerede menneskers arbejde, jamen så må vi jo tage det op til vurdering, men analysen skal laves.

(Kort bemærkning).

Per Kaalund (S):

Jeg takker for svaret fra forrige runde om, hvem der kunne deltage i et kommende forlig. Hr. Ulrik Kraghs svar er, at alle, der er villige til at tage et ansvar, kan komme med i et forlig. Jeg går ud fra og forudsætter, at Venstre aktivt arbejder for at få afskaffet EU-forbeholdet omkring forsvar og dermed vil deltage i det europæiske forsvarssamarbejde.

Kan hr. Ulrik Kragh forestille sig, at forligspartier, der ikke agter at deltage i EU-samarbejdet, heller ikke det militære, kan deltage i et forsvarsforlig, således at når der skal udsendes til f.eks. løsning af Petersbergopgaver, humanitære opgaver osv., kan man altså tillade sig at stemme imod det?

På samme måde gælder det med hensyn til internationale opgaver: Kan man forestille sig, hvor der hidtil her i salen har været enighed mellem forligspartierne, når der var tale om internationale opgaver, at partier frit kan vælge, om de vil deltage eller ikke deltage i beslutning om det? Og her tænker jeg mest på sikkerheden for det personel, vi udsender.

Søren Søndergaard (EL):

Den 18. december havde Lars Jensen, kaptajn i Jægerkorpset, en interessant kronik i Politiken, hvor han bl.a. skriver:

Kl. 22.30

»Det er et abstrakt paradoks, at Vestens og især USA's militære overlegenhed har medført den største magtasymmetri i historien. Og samtidig efterlader denne militære overmagt os nærmest forsvarsløse over for en fjende, som angriber os asymmetrisk, f.eks. gennem terror. Bekæmpelsen af den asymmetriske trussel må derfor ses i et langt bredere perspektiv end gennem den såkaldte hårde sikkerhedspolitik. Årsagerne til denne trussel kan kun elimineres gennem den bløde sikkerhedspolitik's diplomatiske og økonomiske virkemidler.«

Nu skal jeg lige understrege, bare for at Lars Jensen fra Jægerkorpset ikke skal føle sig misbrugt, at han bestemt ikke er pacifist eller går ind for at afskaffe militært isenkram. Men jeg vil godt høre, om det indgår i kommissoriet for det arbejde, der skal foregå, at lige præcis det, der

omtales her, den bløde sikkerhedspolitik's diplomatiske og økonomiske virkemidler – nu kan jeg se, der skal hjælp til – virkelig vil indgå i analysen og i det arbejde, som arbejdsgruppen skal lave.

Anden næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Jan Trøjborg, kort bemærkning, og derefter hr. Kragh for at svare.

(Kort bemærkning).

Jan Trøjborg (S):

Ja, sølle, kan jeg sige til hr. Ulrik Kragh.

Det var da en ualmindelig lunken besvarelse fra hr. Ulrik Kraghs side af mit helt naturlige spørgsmål til en Venstrepolitiker, nemlig om Venstre går ind for at afskaffe forbeholdet, og om dansk forsvar, når det forbehold endelig er afskaffet, som Venstre tidligere har brændt for at få afskaffet så hurtigt som muligt, i den situation så skal være gearet til at indgå i det europæiske sikkerheds- og forsvarspolitiske samarbejde. Mage til uld i mund har jeg da aldrig hørt fra Folketingets talerstol.

Derfor vil jeg gerne spørge helt klart: Skal et kommende dansk forsvar indrettes således, at det, dagen efter at danskerne har opfyldt både Venstres, Socialdemokratiets og en række andre partiers brændende ønske om at fjerne forsvarsforbeholdet, kan deltage i det europæiske sikkerhedspolitiske og forsvarspolitiske samarbejde?

Anden næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Ulrik Kragh, og derefter har jeg kun hr. Villy Søvnald på listen. Også hr. Morten Helveg Petersen, ja.

(Kort bemærkning).

Ulrik Kragh (V):

Til hr. Jan Trøjborg kan jeg sige, at det jo er overordentlig vigtigt, at NATO og EU ikke dublerer hinanden, men supplerer hinanden. Der lægges store kræfter i på nuværende tidspunkt at sørge for, at det bliver situationen. Vi har i Danmark en naturlig interesse for som NATO-medlem, at det arbejde foregår fornuftigt, og at der er lagt op til, at de soldater skal kunne være dobbelt-hattede, dvs. både til NATO og til EU.

Derfor vil det være helt naturligt, at det danske forsvar, der skal skrues sammen, også vil blive skruet sammen således, at vi kan deltage i EU's samarbejde, hvis vi på et tidspunkt får af-

skaffet forbeholdet; men den diskussion, når tiden er moden.

Den udtalelse, som hr. Søren Søndergaard citerede, var taget ud af en stærk sammenhæng. Man skal være klar over, at den arbejdsgruppe, der bliver nedsat med henblik på at vurdere truslen, jo vil blive bredt sammensat med repræsentanter også fra Udenrigsministeriet og fra andre aktører. Så det er klart, at de øvrige vilkår, der skal til for at lave en fornuftig og forstandig håndtering af terrorisme, også vil kunne blive inddraget dér.

Men derfra og så til at tro, at man kan undgå at have både et godt samarbejde mellem hjemmehæren og efterretningstjenesten og et godt professionelt terrorberedskab, er langt. Så begge dele vil indgå i overvejelserne.

Anden næstformand (Poul Nødgaard):

De næste tre korte bemærkninger er alle tredje og sidste korte bemærkninger. Hr. Villy Søvnald, hr. Morten Helveg Petersen og hr. Søren Søndergaard.

(Kort bemærkning).

Villy Søvnald (SF):

Tak for tilsagnet fra hr. Ulrik Kragh om, at analysen er fuldstændig fri. Så bevægede hr. Ulrik Kragh sig i øvrigt selv ind i den med hensyn til hjemmehæren, vil jeg sige. Der er 3.000 mand, der kan meget, der er 12.000 mand, der kan noget mindre, og så er der de resterende, nemlig de tre fjerdedele på 25.000, der er udstyret med øjne og ører.

Var det ikke en svag underkendelse af de 45.000? De må jo også have andre organer. Er det så ikke bedre at sige, at det er et aktivt lytter- og seerforbund, hvis det virkelig ikke er mere end det, der lå i det. Jeg ved ikke, om jeg måske hører hr. Ulrik Kragh forkert.

Kl. 22.35

Så forstår jeg invitationen sådan, at alle, der er villige til at påtage sig et ansvar, skulle være velkommen. Jeg har ikke hørt invitationen til SF. Det underer mig sådan set, for vi vil gerne være med til at påtage os et ansvar, specielt hvis opgaven ikke bare er at bevare det nuværende, men at forandre. Her er et område, hvor det virkelig er tid til forandring.

(Kort bemærkning).

Morten Helveg Petersen (RV):

Jeg skal kvittere for hr. Ulrik Kraghs svar og afvente ministerens besvarelse, men de 45.000

med øjne og ører har vi dog fået på bordet – så langt, så godt.

Lad mig vende mig mod EU-diskussionen, for hr. Ulrik Kragh taler om dobbelthatte, og det er jo helt indlysende rigtigt, men det kan da ikke have undsluppet hr. Ulrik Kraghs opmærksomhed, at i EU varetages faktisk også en række andre opgaver, de såkaldte Petersbergopgaver, som ikke kun er traditionelle NATO-opgaver, men faktisk spænder langt videre og langt bredere, og som netop derfor gør EU til et utrolig interessant område for Danmark at deltage i også på forsvarsområdet.

Derfor skal vi da også være medlemmer af det samarbejde. Det har Venstre da stået for tidligere, og det må man da håbe på at Venstre står fast på, selv om man kan blive i tvivl, når man hører hr. Ulrik Kragh.

Endelig med hensyn til forligsforhandlinger og Dansk Folkeparti: Hvordan vil hr. Ulrik Kragh basere sig på et parti som Dansk Folkeparti, der i den grad har et selektivt forhold til, hvilke internationale operationer man vil deltage i? Hvordan skulle det kunne bære?

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Først vil jeg lige sige, at jeg finder det helt uforståeligt, at hr. Ulrik Kragh anklager mig for at tage et citat ud af dets sammenhæng. Men det var muligvis, fordi hr. Ulrik Kragh var optaget af at diskutere med forsvarsministeren, hvad der skulle svares på spørgsmålet, at han ikke hørte, at jeg udtrykkeligt understregede, at den pågældende kaptajn i Jægerkorpset absolut ikke afsværede nogen militære midler.

Men det ændrer jo ikke ved det fundamentale, og der må hr. Ulrik Kragh jo give et klart svar: Skal analysen efter hr. Ulrik Kraghs opfattelse indeholde et konkret forslag til, på hvilke bløde sikkerhedspolitiske områder, virkemidler, diplomatiske, sociale, økonomiske, Danmark skal udvikle nogle bedre svar for at kunne modvirke den nye trussel?

Er det en del af kommissoriet for den arbejdsgruppe at komme med et konkret bud på det? Det er spørgsmålet.

(Kort bemærkning).

Ulrik Kragh (V):

Over for hr. Søren Søndergaard kan jeg bekræfte, at analysen også vil komme til at indeholde de parametre, som blev nævnt.

Til hr. Morten Helveg Petersen kan jeg sige, at de soldater, der skal deltage i en operation i EU-sammenhæng, vil – såfremt Danmark på et tidspunkt finder, at nu er tiden moden til at skulle have afstemningerne taget op, og hvis det er sådan, at man siger ja, hvilket jeg personlig håber – skulle deltage i de opgaver som danske soldater og ikke som EU-soldater. Det er vigtigt.

Der er nogle, der tror, det er sådan en EU-hær, som Solana og Chris Patten råder over, men det er jo trods alt Danmark, der i den sidste ende bestemmer, hvad der skal ske.

Med hensyn til Socialistisk Folkepartis og Det Radikale Venstres latterliggørelse af, at vi har 45.000 mennesker, som holder øjne og ører åbne for hjemmeværnet, så må det stå for deres regning. Når det er sådan, at jeg siger, at de har øjne og ører, så behøver man ikke gøre sig morsom på min bekostning, hvis man kender Venstres forhold til og respekt for hjemmeværnet.

Når det er sådan, at jeg siger, at der er 3.000 mand, som gør en meget aktiv indsats, så skyldes det, at i det forsvarsforlig, der ligger nu, har man opsat en 3.000 mands styrke. Den er ikke helt på plads endnu, men det arbejder man intensivt på, og hjemmeværnet ved, at det bliver målt på det. Derfor var det baggrunden for mit valg af tal, og det var min vurdering, men det er klart, at det også er noget af det, analyserne vil skulle klarlægge yderligere.

Per Kaalund (S):

Socialdemokratiet er enig i, at der er behov for at få belyst den sikkerhedspolitiske situation, og at der udarbejdes en ny trusselvurdering, hvor selvfølgelig også international terrorisme indgår.

Kl. 22.40

Direkte angreb på Danmark er ikke sandsynligt. Til gengæld må det forudses, at der i vores nærområder, Balkan, Kaukasus, Mellemøsten, nordlige Afrika osv., stadig væk vil kunne opstå konflikter af politisk, økonomisk og etnisk årsag, ligesom international terror kan ramme alle vegne.

Det nuværende forlig på forsvarsområdet, som rækker til og med år 2004, det vil sige, der er halvandet år tilbage, har medført mange ændringer også med øget vægt på internationale opgaver. Lokalt har der jo været kasernedlæggelser og en lang række andre foranstaltninger, og der er i internationale opgaver gjort en stor indsats fra dansk side, hvilket også pengeforbruget beviser.

Men fremover skal der sættes endnu stærkere på det internationale samarbejde. Forsvar af vores demokrati, retssamfund, menneskerettigheder m.v. vil i høj grad komme til at foregå uden for Danmarks grænser. Det gode spørgsmål er så: Er vores forsvar indrettet på denne situation?

Socialdemokratiets svar er, at det er det langt fra. Der forestår store ændringer på samme måde, som vil ske i en række andre NATO-lande. Socialdemokratiets bud på fremtiden for forsvarret er beskrevet i det nylig udsendte oplæg »Nye trusler – nyt forsvar«.

NATO skal efter vores opfattelse fortsat være fundamentet for vores forsvarspolitik, og vi ved, at der i NATO er store forandringer på vej i lyset af den internationale udvikling og også i forbindelse med udvidelsen med de øst- og central-europæiske lande. Dansk forsvar må selvfølgelig forholde sig til de kommende forandringer i kommandostrukturer m.v., ligesom der må skeles til opbygningen af den militære dimension i EU, herunder især Danmarks muligheder for på sigt at kunne deltage i EU-opgaver, herunder også de såkaldte Petersbergopgaver og andre humanitære indsatser. Derfor er det klart Socialdemokratiets politik, at EU-forbeholdet på forsvarsområdet skal fjernes.

Der vil efter Socialdemokratiets opfattelse være behov for at se på en lang række forhold, som også ministeren nævnte i sin besvarelse af forespørgslen i dag. Det gælder både overordnet ledelse i forsvarret, det gælder flere værnss fælles løsninger, det gælder nye kommandostrukturer, det gælder mobilitet og hurtige reaktioner, og det vil sige, hvor man skal kunne rykke hurtigt ud.

Vi ved, at specialstyrkerne givetvis skal styrkes. Vi ved, at værnepligten skal drøftes, og vi er indstillet på at gå rimelig stærkt til værks der. Det gælder både spørgsmål om, i hvilket omfang der skal fastansættelser til, det gælder spørgsmålet om værnepligtstiden, i givet fald den opretholdes, og herunder også rekrutteringsproblemer.

Med hensyn til hjemmeværnet ønsker vi der en vurdering også i lyset af den debat, der allerede har fundet sted her i dag, som også fremgår af vores oplæg, af, hvor stor indsatsen skal være, hvilke opgaver man skal se på. Dele af det er der ikke så meget tvivl om, marinehjemmeværnet osv. kan givet fortsætte med de opgaver, de foretager. Men vores ønske er, at vi får vurderet hjemmeværnets indplacering, opgaver og størrelse i en fremtidig vurdering.

Jeg skal så slutte med at sige, at vi i Socialdemokratiet også satses på et kommende forlig på forsvarsområdet. Vi har sagt, at den nuværende økonomi på ca. 18 mia. kr. om året er en rimelig ramme for et fortsat forsvar på et godt niveau. Vi lægger også vægt på, at befolkningens holdning og engagement varetages på god vis, og vi kan således støtte forslaget til vedtagelse som fremsat af hr. Ulrik Kragh på vegne af forligspartierne.

(Kort bemærkning).

Jesper Langballe (DF):

Jeg har et spørgsmål til hr. Per Kaalund, som egentlig skulle kunne besvares meget enkelt: Skal Danmark overhovedet efter hr. Per Kaalunds og Socialdemokratiets mening have sit eget territorialforsvar?

Kl. 22.45

Jeg synes unægtelig, når man hører Socialdemokraternes, hr. Jan Trøjborgs, tale i denne tid om nedlæggelse af hjemmeværnet, at der er noget utrolig historieløst over det. Er hr. Per Kaalund opmærksom på, at hjemmeværnet er en frugt af modstandskampen, fordi man efter befrielsen sagde: Aldrig mere en 9. april? Dette oprindelig privat stiftede hjemmeværn, som så gik over til at blive et statsligt hjemmeværn i 1949, var selvfølgelig noget uspiseligt for de gamle politiske partier, bl.a. Socialdemokratiet, hvis holdning indtil da ikke havde været glørværdig, men man tog det med, da nu Frode Jakobsen, som var tidligere leder af modstandsorganisationen Ringen og tidligere medlem af Frihedsrådet, blev civilkommittet for hjemmeværnet, og Socialdemokratiet gik over til en ansvarlig sikkerhedspolitik, der indbefattede hjemmeværnet som et kernepunkt.

Jeg vil gerne høre, om hele historien nu gentager sig, eller om hr. Per Kaalund kan svare bekræftende på spørgsmålet: Skal Danmark have sit eget territorialforsvar?

(Kort bemærkning).

Ulrik Kragh (V):

Jeg vil da gerne complimentere Socialdemokratiets ordfører for de forskellige ting, der blev sagt. Jeg har dog et par ting, som virker overraskende, eller det vil sige, det gør det måske ikke, når man har læst Socialdemokratiets oplæg.

Hvorom alting er, blev der i hr. Per Kaalunds ordførertale sagt, at værnepligt skal drøftes, og så vil jeg spørge hr. Per Kaalund: Gør det indtryk, at fremtrædende socialdemokrater med

meget stor forankring i det danske forsvar siger, at det ville blive et forsvar med hul i ryggen, fordi man ville få stærke problemer med rekrutteringen? Når vi nu drøfter, at der først skal analyseres, inden der skal konkluderes, var det måske noget af det, som jeg godt kunne tænke mig at hr. Per Kaalund kommenterede.

Endelig er der en anden ting, som ligger os meget på sinde, nemlig at forsvaret bedre får udnyttet et civil-militært samarbejde, således at vi eksempelvis kan få administrationen, økonomistyringen og it-delen analyseret med henblik på, om vi bedre kunne udnytte ressourcerne, hvis man lavede et civil-militært samarbejde. Jeg ville gerne, hvis hr. Per Kaalund ville kommentere det.

(Kort bemærkning).

Per Kaalund (S):

Først til hr. Jesper Langballe fra Dansk Folkeparti: Jeg må henvise hr. Jesper Langballe til at læse Socialdemokratiets oplæg. Der står direkte i et afsnit om territorielt forsvar, dvs. forsvar af dansk territorium, også anvisninger på måden, hvorpå det skal ske.

Så vil jeg, når vi endelig er ude i det historiske, sige, at det var med en socialdemokratisk statsminister, at NATO-tilslutningen her i landet kom på bordet og blev besluttet i 1949. Vi har siden været NATO-parti hele vejen igennem, deltaget i forsvarsforlig osv., så forsvarsviljen hos Socialdemokratiet kan der ikke sættes spørgsmålstegn ved; den er der, og den vil forblive der.

Det, vi diskuterer, er metoderne, og hvordan vi skal indrette et forsvar, herunder også opgaver uden for landets grænser, som i høj grad, som jeg sagde i min indledning, er et forsvar af demokrati, menneskerettigheder og retssamfund osv., som vi opfatter det og ønsker at have det.

Til hr. Ulrik Kragh vil jeg sige, at værnepligten og rekruttering klart er noget, der skal belyses. Vi mener, at f.eks. rekrutteringen til politiet her i Danmark, som er fastansat, tjenestemandsansat osv., er ganske god; der er ganske mange, der søger. Vi tror også, at der stadig væk er mange, der vil søge til forsvaret, men det afhænger jo i høj grad af vilkårene. Endelig ligger der også i vores oplæg, at vi på en eller anden måde gerne ser en form for værneret, i givet fald således at de, der ønsker at melde sig frivilligt under en eller anden form, skal have mulighed for det.

Med hensyn til civil styring vil jeg sige, at det er vi meget opmærksomme på. Vi tror godt,

også set i lyset af de aktuelle problemer i forsvaret med økonomien, at man kunne have gavn af at ansætte i hvert fald nogle økonomer.

Kl. 22.50

(Kort bemærkning).

Jesper Langballe (DF):

Når det kan være på sin plads at stille spørgsmålet, er det jo, fordi vi hørte en hel masse om internationale opgaver og EU-forpligtelser, men vi hørte unægtelig mindre om betydningen af, at det danske territorium bliver forsvaret. Jeg synes ikke, at den diskussion, der finder sted her, bare er en diskussion om metoder.

Socialdemokratiets forhold til det danske forsvaret og sikkerhedspolitiske opgaver har i høj grad været svingende, og det kan man lige så godt erkende. Det blev diskuteret her i Tinget for nylig under koldkrigsdebatten, og det er der egentlig ingen grund til at genopleve. Vi ved alle sammen, at det har været svingende.

Jeg vil gerne spørge hr. Per Kaalund, om han er opmærksom på eller har det med inde i sit perspektiv, at en forsvarsdebat er andet og mere end en debat om krudt og kugler. Det er også en debat om, hvad der sker med et folk, som opgiver at forsvare sit eget territorium. Hvad sker der mentalt med de folk, som lægger sig selv blot, og som ikke interesserer sig for deres egen overlevelse og eksistens?

(Kort bemærkning).

Ulrik Kragh (V):

Jeg vil gerne spørge hr. Per Kaalund om terrorberedskabet. Vi har i fremtiden et behov for et terrorberedskab af en eller anden størrelse, som analyserne selvfølgelig skal finde frem til. Qua de to eksempler, jeg tog frem, om Stingermissilerne, der kunne blive stjålet, hvilket kunne true luftsikkerheden, og om Københavns Metro, hvis der var nogen, der ville forgifte det område, hvordan ser Socialdemokratiet fremtidens terrorberedskab, hvilke elementer kunne indgå, også således at det er økonomisk ansvarligt, og hvordan ser det ud i forhold til i dag?

(Kort bemærkning).

Helge Adam Møller (KF):

Hr. Per Kaalund havde for en halv times tid siden et spørgsmål til Venstres ordfører, hvor hr. Per Kaalund spurgte, sådan citeret efter hukommelsen, om Venstre kunne forestille sig, at Dansk Folkeparti kom med i et kommende flerårigt forsvarsforlig. Der kunne måske ligge den

betragtning, og det er det, jeg godt vil spørge hr. Per Kaalund om, at hvis Dansk Folkeparti er med i et kommende forsvarsforlig, synes Socialdemokratiet ikke, at det er relevant at være med.

Derfor vil jeg godt have at vide: Hvad ville Socialdemokratiets holdning være, hvis f.eks., hvilket jeg ikke skal lægge skjul på at jeg synes ville være rimeligt med de holdninger, som Dansk Folkeparti har, Dansk Folkeparti indtrådte i et forsvarsforlig?

(Kort bemærkning).

Per Kaalund (S):

Til hr. Jesper Langballe vil jeg sige, at jeg synes ikke, at man kan beskyldte Socialdemokratiet for at have ført en svingende forsvarspolitik her i landet gennem de sidste 50 år eller noget i den stil. Det mener jeg ikke at man kan.

Til gengæld må jeg erindre om, at Dansk Folkeparti med sit udspring i Fremskridtspartiet må siges at have ændret radikal opfattelse af, hvad der er godt for Danmark og ikke godt for Danmark, hvad angår forsvaret. Det her med telefonsvareren osv. har jo sin rod i Fremskridtspartiet, som igen har sit afkom, havde jeg nær sagt og undskyld mig udtrykket, i Dansk Folkeparti.

Med hensyn til et forsvar af dansk territorium er det jo sådan, og jeg mener, at det står i NATO-traktaterne, at vi skal være i stand til at forsvare dette, og i øvrigt skal vores forsvar belyses i NATO-sammenhæng og i NATO-råd osv. Det er klart, at hvis vi ikke havde noget forsvar af vores territorium, ville vi nok få nogle anmærkninger eller det, der er mere alvorligt fra NATO.

Med hensyn til hr. Ulrik Kraghs spørgsmål har vi i vores oplæg omkring terrorberedskab sagt, at vi ønsker det belyst og gennemgået, herunder synspunkter om det civile beredskab, og det er sandsynligt, at dele af det, der i dag er hjemmeværnet, i en eller anden form kan inkorporeres i noget, der minder om en samlet beredskabsplan. Det vil jeg ikke afvise, men det er det, vi gerne vil have vurderet.

Kl. 22.55

Med hensyn til hr. Helge Adam Møller spørgsmål om, hvad vi kunne forudsætte, går jeg da ud fra, og det kan vi måske senere få kræfter, at det er regeringens opfattelse og vel også Venstres opfattelse – de gav i hvert fald udtryk for det – at man ønsker et bredt forlig om forsvaret. Et bredt forlig må i den nuværende situation som minimum omfatte Socialdemokratiet. Og jeg kan roligt sige til hr. Helge Adam Møller

ler, at hvis Socialdemokratiet ikke er med, er der ikke noget bredt forlig i dette Folketing om forsvaret som sådan.

Jeg kan ikke forestille mig, at der indgår partier, som til eksempel vil få vetoret i forhold til deltagelse i internationale opgaver eller vetoret ved EU-operationer osv. Det vil være mig helt utænkeligt. Hvis De Konservative kan leve med en vetoret eller en overgivelse af al beslutningsret til Dansk Folkeparti, så siger jeg tillykke med det.

Anden næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Jesper Langballe for sin tredje og sidste korte bemærkning til hr. Kaalund.

(Kort bemærkning).

Jesper Langballe (DF):

Jeg synes, at man må have en skidt sag og måske endda, hvem ved, en lidt halvskidt partisamvittighed, når man synes, at det er relevant i denne debat pludselig at indføre Glistrups telefonsvarer. Hr. Per Kaalund ved jo ganske udmærket, at vi for det første er nogle stykker, som aldrig har haft noget som helst med Fremskridtspartiet at gøre, og for det andet, at Dansk Folkeparti af de, der havde med Fremskridtspartiet at gøre, blev dannet som en national protest bl.a. i modsætning til Glistrups forsvarsdefaitisme og anarkisme.

Så det er udenomssnak og omsvøb, og jeg synes, at det skal tildække, at det, der er ved at ske med Socialdemokratiet, er, at man igen svigter, at historien gentager sig: historien om svigtet under besættelsen og om svigtet i fodnoteperioden.

(Kort bemærkning).

Helge Adam Møller (KF):

Selv om det er sent, begynder debatten jo at blive endnu mere interessant, end den har været på det sidste.

Hr. Jan Trøjborg sagde for en halv times tid siden om en anden ordfører, at vedkommende havde uld i mund. Jeg mener nu ikke, det var rigtigt, men det var det udtryk, hr. Jan Trøjborg brugte. Det synes jeg faktisk lidt dækkede hr. Per Kaalunds svar til mig.

Hr. Per Kaalund siger, at Socialdemokratiet ønsker et bredt forlig. Ja, det tror jeg at vi er mange der gør. Det tror jeg hurtigt vi kan blive enige om. Men mener hr. Per Kaalund så ikke, at forlig, eksempelvis omfattende Venstre, Socialdemokratiet, Det Konservative Folkeparti, De

Radikale, Kristeligt Folkeparti og Dansk Folkeparti, er et endnu bredere forlig end det, vi har i øjeblikket?

Lad mig så slutte helt klart: Vil Socialdemokratiet nedlægge veto mod, at f.eks. Dansk Folkeparti er med i et kommende forsvarsforlig? Er det det, hr. Per Kaalund prøver at sige, for så er det da meget rart at få det opklaret her 21 måneder, før et forlig skal indgås?

(Kort bemærkning).

Per Kaalund (S):

Til hr. Jesper Langballe, der stadig væk refererer tilbage i historien for at sige, at vi har en skidt sag, bl.a. det her med Fremskridtspartiet og telefonsvarer osv.: Jeg må henvise hr. Jesper Langballe til måske ikke personligt, men på sit partis vegne at gå tilbage i annalerne i dette Folketing og se på, hvad også i nyere tid nuværende medlemmer af Dansk Folkeparti og tidligere medlemmer af Fremskridtspartiet har udtalt sig om og stemt om i relation til forsvarsanliggender.

Så vil jeg nok holde for, at der er betydelig større spring og ændringer i holdningen i forhold til det, Dansk Folkeparti giver udtryk for i dag, end man kan sige om Socialdemokratiet, som jeg mener har fremlagt et rimelig fremadrettet forslag til debat om indretning af forsvaret.

Med hensyn til svigt under besættelsen og fodnotepolitik kan man også i historien læse om samarbejdspolitik som sådan. Der mener jeg ikke, at der er nogen af de såkaldt gamle partier her i Folketinget, der kan sige sig fri, eller at der er væsentlige forskelle i holdninger omkring den samarbejdspolitik, som var under besættelsen. Der kører i øjeblikket en foredragsrække på Den Sorte Diamant, som jeg kan henvise til.

Kl. 23.00

Med hensyn til fodnotepolitikken vil jeg gerne sige, at den var udtryk for et flertals mening her i Folketinget, og hvis den daværende regering ikke ville acceptere det, så havde de den parlamentariske mulighed, at de kunne været gået af. 26 gange kunne de være gået af, hvis de ikke ville acceptere at føre den politik, som et flertal her i Folketinget ville føre.

Med hensyn til hr. Helge Adam Møller om uld i mund og et bredt forlig osv., kan jeg jo tal-mæssigt og numerisk give hr. Helge Adam Møller ret i, at hvis de nuværende partier her i Tinget bliver suppleret med Dansk Folkeparti i et forlig, så er det bredere. Men det afgørende er da indholdet i et forlig og vilkårene i et forlig,

må jeg sige til hr. Helge Adam Møller, og det er der, jeg har svært ved at se, at Konservative og Venstre og den siddende regering kan acceptere vilkårligheder i relation til EU-arbejdet og i relation til internationale opgaver. Det er deri og dér, problemet ligger.

Anden næstformand (Poul Nødgaard):

Så er det hr. Søren Krarup som ordfører.

Søren Krarup (DF):

Der er intet emne i dansk politik og for så vidt i dansk folkeliv, der i Danmarks nyere historie har været så misbrugt og mishandlet som forsvarsspørgsmålet.

I 1883 holdt Viggo Hørup sin berygtede tale om, hvad det skal nytte, der gjorde Danmarks forsvar til genstand for kulturradikal propaganda og bidrog til at skabe en defaitisme og selvopgivelse, der høstede sin modne frugt den 9. april 1940. Først modstandsbevægelsens opgør med selvopgivelsen under den tyske besættelse ændrede situationen.

Siden har der til lykke for landet været enighed om, at vi ville forsvare os. Aldrig mere en 9. april var læren af den tyske besættelse. Som bekendt har dansk forsvarspolitik siden fastholdt denne lære, fra 1949 i fællesskab med NATO, der jo blev stiftet som den frie verdens forsvarsalliance imod truslen fra øst.

Nu er Sovjetunionen brudt sammen, og straks kommer der meldinger om, at dansk forsvar dermed er blevet overflødig i hvert fald som et forsvar af dansk territorium, hvorfor der alene skal satses på en professionel international styrke, ligesom hjemmeforsvaret skal nedlægges. Nej, der spørges ikke om, hvad det skal nytte. Men der synges idylliserende sange om, at i denne skov er ingen røvere, og af den grund skal alting ændres.

Må vi sige, at for os er et dansk forsvars opgave den samme som altid. Det danske forsvar har som altid forsvaret af Danmark som sit formål. Der er i den forstand altid tale om et territorialforsvar. Men siden 1949 kan dette danske forsvar bedst finde sted i fællesskabet med andre frie nationer. Derfor er vi ikke afvisende over for internationale opgaver, der udspringer af trusler mod den frie vestlige verden.

For trusler er der altid. Det virker komisk at høre folk proklamere, at nu er der intet, som truer Danmark. Det var samme toner, der lød efter 1918. I naiv tillid hertil søgte Socialdemokratiet og De Radikale at afvæbne Danmark. Men snart

dukkede jo en kun alt for tydelig trussel frem, for det land Idyllia, det ligger ikke her på Jorden.

Der er altid trusler mod Danmark. De kan skifte karakter, de kan ændre udseende, men en nations eksistens er altid truet og aldrig sikret. Derfor er et effektivt dansk forsvar altid nødvendigt.

Tillige forudsætter et dansk forsvars mulighed en vilje i befolkningen til at forsvare sin frihed og selvstændighed. Derfor opfatter vi hjemmeforsvaret som noget af det vigtigste i dansk forsvarspolitik. Det er ikke blot den direkte fortsættelse af den modstandsbevægelse, der reddede Danmark, men det er også forudsætningen for det lokalforsvar, der i terrorismens epoke er af største betydning.

Tillige ønsker vi at bevare værnepligten, både på grund af værnepligtens folkelige betydning, og fordi værnepligten er forudsætningen for en bred og god rekruttering af en professionel styrke.

Kl. 23.05

Det er muligt, man kan gøre værnepligten kortere. Jeg ville ønske, man samtidig gjorde den bredere, så enhver våbenfør dansk mand virkelig kom til at bidrage til fædrelandets forsvar, som det hedder i grundloven. Men et dansk forsvar, som udelukkende består af professionelle soldater, er vi af denne og af andre grunde modstandere af.

Der skal som bekendt indgås et nyt forsvarsforlig til næste år. Jeg tror, at enhver iagttager i dag vil indrømme, at en fredelig og idyllisk verden ikke er det, der først falder i øjnene. De kommende år kan blive meget dramatiske, meget ufredelige, meget truende. Og truslerne kan antage former, som vi slet ikke kan forestille os, men som vi fik en fornemmelse af den 11. september 2001.

Terror er tilsyneladende nutidens våben, og terror bekæmpes ikke med gode ord og god vilje, men med magt. Derfor er et dansk forsvar ubetinget nødvendigt. Og derfor er det i de kommende forsvarsforhandlinger opgaven at overveje de former og foranstaltninger, hvorved Danmark bedst kan beskytte sig mod trusler, terror og forskellige angreb på landet og folket. Hertil vil Dansk Folkeparti bidrage.

Anden næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Morten Helveg Petersen for en kort bemærkning og hr. Søren Søndergaard og hr. Per Kaa-lund.

(Kort bemærkning).

Morten Helveg Petersen (RV):

Det var ikke mange rosende ord, der blev Det Radikale Venstre til del. Det havde jeg nok heller ikke forventet, så i den forstand var det ikke en overraskende tale fra hr. Krarup.

Allerførst et spørgsmål om, hvad skal det nytte? Det er vel egentlig et meget fornuftigt spørgsmål. Kan der svares bekræftende eller positivt på et sådant spørgsmål, jamen så er man da også nået et stykke af vejen. Ikke mindst i en situation, som tilfældet var i 1883, hvor forsvarsbudgettet udgjorde 40 pct. af de samlede offentlige udgifter, er det vel sådan set et meget relevant spørgsmål. Den frihed til at tænke må man vel også have i den her slags anliggender.

Eller skal det være automatsvar det hele med høje hegn omkring Danmark og mere værnepligt og allermest hjemmeværn? Så bliver det jo mere tid til forstening end tid til forandring, hvis man skal følge det råd.

Mit konkrete spørgsmål skal være omkring samarbejdet i EU. Ser hr. Søren Krarup nogen rolle for EU i denne her sammenhæng?

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Jeg har to konkrete spørgsmål. Det første går på, at der jo næppe er nogen, der har overset, at Dansk Folkeparti er overordentlig engageret i at blive en del af en international operation med eller uden FN-mandat, det betyder ikke så meget i forhold til Golfen.

Men det er noget relativt nyt, for ser man på, hvordan Dansk Folkeparti generelt har stillet sig til internationale operationer, har Dansk Folkeparti jo som hovedregel været imod. Derfor kunne jeg godt tænke mig at spørge, om det markerer et skift i Dansk Folkepartis holdning. Har Dansk Folkeparti skiftet holdning på det her område? Eller er der tale om, at omstændighederne i de andre tilfælde har været anderledes, end de er nu? Hvilken en af delene er rigtig?

Så kunne jeg også godt tænke mig at spørge lidt om forsvarsforbeholdet. Jeg går ud fra, at Dansk Folkeparti er imod at ophæve forsvarsforbeholdet, men kan man forestille sig, at Dansk Folkeparti tager medansvar for et dansk militær, som er forankret i en EU-hær? Kan man forestille sig det?

(Kort bemærkning).

Per Kaalund (S):

I forlængelse af hr. Søren Søndergaards spørgsmål vil jeg gerne spørge hr. Søren Krarup om, efter hvilke kriterier Dansk Folkeparti agter at deltage i internationale opgaver. Jeg ved godt, de er forskellige fra opgave til opgave, men er der visse kategorier af internationale opgaver, man ikke ønsker at medvirke i?

Det andet spørgsmål, jeg gerne vil stille, er i relation til værnepligten, som vi selvfølgelig ønsker belyst og vurderet osv., men med de tal, der ligger i forbindelse med værnepligt, og at det hele skulle baseres bl.a. på værnepligt, så ved jeg ikke, om hr. Søren Krarup er klar over, at flyvevåbnet i dag har mindre end 150 værnepligtige, og at flåden har mindre end 500 værnepligtige?

Det vil sige, at på de områder har teknologisk udvikling og en lang række specialfunktioner udviklet sig sådan, at der er der behov for fastansatte folk med specialuddannelser. Skal der flere værnepligtige i flåden? Flere værnepligtige i flyvevåbnet?

Kl. 23.10

(Kort bemærkning).

Søren Krarup (DF):

Må jeg først sige til hr. Morten Helveg Petersen, at han ved naturligvis som radikal, i hvilken sammenhæng det var, Viggo Hørup i 1883 i Folketinget stillede spørgsmålet: Hvad skal det nytte?

Det var nemlig ikke som et spørgsmål, der skulle opklare, hvordan dansk forsvar blev mest effektivt, men det var såmænd indledningen til den propaganda mod det, han kaldte militarisme, der jo altså skulle bidrage til for så vidt at ødelægge dansk forsvar. Så jeg synes blot for den historiske videns skyld, det skal siges, at det spørgsmål har fra radikal side oprindeligt aldrig været stillet for at nå frem til et realistisk dansk forsvar, men for at ophæve ethvert dansk forsvar.

Jeg skal meget gerne begrunde det. Jeg har skrevet en hel bog om det. Det får nu være.

Både fra hr. Helveg Petersen og fra hr. Søndergaard og også fra hr. Kaalund er der jo egentlig stillet enslydende spørgsmål, nemlig spørgsmålet: Hvad siger Dansk Folkeparti til en EU-hær? Hvad siger Dansk Folkeparti til et internationalt forsvarssamarbejde?

Lad mig sige allerførst, at dansk forsvar er for Dansk Folkeparti altid et dansk forsvar. Det er et

forsvar af Danmarks territorium, Danmarks frihed og selvstændighed, men det siger sig selv, at dansk forsvar især i en periode som den, vi lever i, kan være forpligtet simpelt hen til at arbejde sammen med andre.

Det er det, vi har gjort i NATO, og det har vi været ubetingede tilhængere af. Vi har absolut været tilhængere af et internationalt forsvarssamarbejde i NATO. Derimod er det ganske rigtigt, at vi ikke er tilhængere af en EU-hær, for vi fastholder, at det er et dansk forsvar.

Og jeg gad dog vide, om det virkelig skulle være interessen også fra Socialdemokratiets side at reducere dansk forsvar til slet og ret at være et appendiks i en EU-hær. Så må jeg tilstå, at så skilles vores veje, men jeg vil dog meget gerne se, om det skulle gå sådan, at man ganske vil opgive at fastholde, at det er et dansk forsvar, der er tale om.

Værnepligten nåede jeg ikke, det kommer jeg tilbage til.

Anden næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Jan Trøjborg for en kort bemærkning. Og hr. Per Kaalund, hr. Morten Helveg Petersen, og jeg synes også, jeg så hr. Søren Søndergaards hånd? Det var rigtigt.

(Kort bemærkning).

Jan Trøjborg (S):

Det er klart, at de parlamentariske forhold omkring indgåelse af en ny forsvarsaftale jo er interessante for Folketingets medlemmer og offentligheden. Derfor vil jeg stille dette meget simple spørgsmål, som kan besvares enkelt af hr. Krarup.

Hvis vi forestiller os Dansk Folkeparti som deltager i en kommende forsvarsaftale, vil Dansk Folkeparti så ved hr. Krarup her på talerstolen erklære, at som deltager i et eventuelt nyt forsvarsforlig vil Dansk Folkeparti ikke efterfølgende på nogen måde forhindre dansk forsvars deltagelse i eventuelle EU-operationer, forudsat naturligvis at forbeholdet er hævet?

(Kort bemærkning).

Per Kaalund (S):

Hr. Søren Krarup vil jeg lige spørge, om mine bemærkninger og vores oplæg, hvis det i øvrigt er blevet læst, omtaler en EU-hær i nogen sammenhæng? Socialdemokratiet går ind for at ophæve EU-forbeholdene, og dermed gør vi os parate, klar til at kunne deltage i EU-opgaver. Det vil typisk sige Petersbergopgaver og sandsynlig-

vis deltagelse i det, der lægges op til, nemlig en reaktionsstyrke bestående af et begrænset antal. Men – og jeg mener, det er sagt flere gange også her i aften – vores forsvarspolitik baserer sig på NATO og opbygningen i NATO og ikke på en europahær. En europahær eksisterer ikke i vores begrebsverden.

Kl. 23.15

(Kort bemærkning).

Morten Helveg Petersen (RV):

For at fortsætte i det spor: Skræmmebillede om en EU-hær var jo noget, der var fremme i starten af 1990'erne. Men der er altså gået 10 års tid, hvor udviklingen er gået stærkt inden for Den Europæiske Union på det område, og det bliver Dansk Folkeparti også nødt til at tage bestik af. Et skræmmebillede om en EU-hær kan ikke bruges som udtryk for den udvikling, der netop er sket med Petersbergopgaverne.

Dertil kommer hele diskussionen om terrorbekæmpelse. Vil hr. Søren Krarup ikke medgive, at i lyset af de skrækkelige erfaringer, man har gjort i en række europæiske lande om bekæmpelse af terror, er der også her et område, hvor der er behov for endnu stærkere europæisk samarbejde fremover? Også på den front er vi i det europæiske samarbejde hæmmet af vores forbehold, og bør det ikke indgå som en naturlig del af det næste forsvarsforlig, at vi styrker samarbejdet mellem de europæiske lande?

(Kort bemærkning).

Søren Krarup (DF):

Jeg må tilstå, at det er, som om jeg ser fortiden dukke op igen, for det er vist 30 år siden, jeg diskuterede det spørgsmål med hr. Morten Helveg Petersens far.

Sagen er jo, at vi er ubetingede forsvarstilhængere, men tilhængere af et dansk forsvar. Derfor er vi tilhængere af NATO, derfor har vi støttet NATO, og derfor vil vi støtte internationale forsvarsopgaver, hvor selvstændige landes forsvar i fællesskab beskytter deres respektive lande. På det felt har vi intet at indvende mod internationale opgaver, men vi er lige så absolut modstandere af en EU-union. Vi er modstandere af, at man netop for at lave en union lader sit eget land forsvinde, og det er jo det, der sker. Fra hr. Kaalunds side vil man ikke sige en EU-hær, men det er selvfølgelig det, der er realiteten, og jeg skal ikke nægte, at her siger vi ubetinget nej.

Vi er tilhængere af et internationalt samarbejde, der sigter efter at beskytte dansk selvstændighed, sådan som det er sket gennem NATO, men lad mig sige lige ud: En EU-hær siger vi ubetinget nej til, og det er måske, fordi Socialdemokratiet til syvende og sidst har den interesse, de er så stærke modstandere af, at vi eventuelt deltager i et forsvarsforlig.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Jeg synes, hr. Krarups normalt strategiske overblik svigter ham en lille smule, for det nytter jo ikke noget, at man siger, at man også i EU-sammenhæng gerne vil være med til at deltage i internationale opgaver, hvis man ikke samtidig vil acceptere en ophævelse af forsvarsforbeholdet.

Det er jo netop forsvarsforbeholdet, der forhindrer, at vi deltager i den type opgaver, og det synes vi fra Enhedslistens side er strålende. Vi er imod forsvarsforbeholdets ophævelse. Vi ønsker ikke at deltage i de aktioner, og derfor kunne vi heller ikke drømme om at være med i et forlig, der gik ud på, at det skulle ske. Det, vi prøver at afgrænse her, er, om Dansk Folkeparti i virkeligheden er kommet så langt nu, at man vil opgive forsvarsforbeholdet, for hvis man ikke vil opgive forsvarsforbeholdet, er det en gratis omgang at sige, at man godt vil deltage i internationale opgaver i EU-regi.

Så fik jeg ikke noget svar på spørgsmålet om de internationale operationer. Er der tale om, at Dansk Folkeparti har skiftet holdning? Det er en ærlig sag, for der er jo ikke noget galt i at blive klogere og sige: Vi tog fejl, vi har skiftet holdning, og nu har vi en anden holdning. Eller er der tale om, at det er nogle særlige omstændigheder, der har gjort, at man i langt de fleste tilfælde har sagt nej?

(Kort bemærkning).

Morten Helveg Petersen (RV):

Forvirringen begynder at brede sig.

Nu kan jeg forstå på hr. Søren Krarup, at internationale operationer foregår i NATO, men foregår der noget i EU, er det ikke inde under samme kategori, alene på grund af den institutionelle forskel. Det betyder så, at her i foråret, når EU formentlig overtager opgaverne i Makedonien, må Danmark stå udenfor, hvilket illustrerer det komplet håbløse i EU-forbeholdet. Det ønsker hr. Søren Krarup at fastholde, og det er

selvfølgelig meget nyttig viden som optakt til forhandlingerne.

Men lad mig så spørge hr. Søren Krarup om nogle af de udfordringer, vi står over for – udfordringer, som skal løses ved grænseoverskridende arbejde. Trusler mod Danmarks sikkerhed og danske borgeres sikkerhed kan kun imødegås ved øget internationalt samarbejde med hensyn til indhentning af efterretninger og ved styrket samarbejde inden for politi og for så vidt også militær. Er det ikke en helt naturlig udvikling? Hvordan kan Dansk Folkeparti dog stille sig på bagkant og på bagbenene over for det? Jeg synes, det er en nyttig oplysning, vi får her: at Dansk Folkeparti absolut ikke tillægger EU nogen vægt på det felt.

Kl. 23.20

Anden næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Jan Trøjborg, og vi tager også lige hr. Per Kaalund efterfølgende.

(Kort bemærkning).

Jan Trøjborg (S):

Jeg må sige tak til hr. Søren Krarup for klarheden. Der er jo ingen tvivl om, at det er den mest klare udelukkelse, et parti har gjort for eventuel deltagelse i en forsvarsaftale, der her blev udtrykt af hr. Søren Krarup. Der blev helt klart sagt ubetinget nej til EU.

Det står helt klart, at for de traditionelle forsvarspartier, der indgår i den nuværende forsvarsaftale, er det en politisk målsætning at få ophævet forsvarsforbeholdet. Det må også stå helt klart, at der er ikke nogen af de partier, der på nogen måde kan indgå i en forsvarsaftale, medmindre der er klar forståelse mellem dem om, at når forsvarsforbeholdet er ophævet – hvad jeg går ud fra det bliver – vil det danske forsvar selvfølgelig også deltage i EU-ledede operationer og være en del af EU's 60.000-mands-styrke ligesom de andre EU-medlemmer og i øvrigt også Norge.

Jeg takker hr. Søren Krarup for det klare svar, der i min optik helt entydigt udelukker Dansk Folkeparti fra at deltage i en kommende dansk forsvarsaftale.

Anden næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Per Kaalund for en kort bemærkning og derefter hr. Krarup med lidt udvidet taletid, fordi der er fire korte bemærkninger.

(Kort bemærkning).

Per Kaalund (S):

Til hr. Søren Krarup: For det første kan man ikke skyde Socialdemokratiet i skoene, at vi går ind for og tænker på etablering af en EU-hær. Det gør vi ikke. Vi har NATO, og vi har forankringen i NATO og dansk forsvar i øvrigt. Vi ønsker gerne at deltage i EU's Reaktionsstyrke på omkring 60.000 mand, og her bliver Danmarks bidrag selvfølgelig relativt begrænset. Men en europahær! Jeg kender ikke tallet, men det kan tælles sammen, hvor mange der er i EU-landene. Der er et godt stykke over 2 millioner mand under våben, men vi ønsker ingen europahær.

Så mener jeg, hr. Søren Krarup skylder mig et svar på, efter hvilke kriterier Dansk Folkeparti i givet fald vil deltage i internationale opgaver. Man har jo hidtil deltaget i nogle få og stort set afslået alle andre, og hvad er det for kriterier, der gør sig gældende?

(Kort bemærkning).

Søren Krarup (DF):

NATO er en forsvarsalliance af selvstændige stater, men EU er et forsøg på at skabe en overnational politisk union, der uden ophør gøres stadig snævrere, og der er forskel mellem en alliance af nationalstater til beskyttelse af deres territorier og en overnational politisk union, der uden ophør gøres stadig snævrere.

Vi er tilhængere af et dansk forsvar. Vi er derfor ubetinget modstandere af en EU-hær, og vi er derfor også modstandere af en ophævelse af EU-forbeholdet. Jeg gad dog vide, om der trods alt ikke skulle være et bredt samarbejde i dette Folketing om at ville bevare et dansk forsvar og dermed sige nej til at ophæve det. En europæisk union er jo ensbetydende med, at der ikke længere er et dansk forsvar.

Så spørges der, hvordan vi kan deltage i internationalt samarbejde. Jamen det har vi jo gjort under NATO, og det har ikke været noget problem. En forsvarsalliance af selvstændige nationer kan naturligvis deltage i internationalt samarbejde, og det har vi gjort. Men jeg gentager: Vi er modstandere af at ophæve nationens eksistens til fordel for en overnational union, og derfor er vi ikke deltagere i den europahær, som naturligvis, selv om hr. Kaalund bestrider det, bliver konsekvensen af et EU-europæisk forsvarssamarbejde.

Jeg kan kun sige, når nu hr. Helveg Petersen taler om, at det er en naturlig udvikling, at vi nedlægger dansk selvstændighed: Det var dog

pokker til naturlig udvikling! Nej, den eneste naturlige udvikling for et dansk Folketing er at opstille et stærkt dansk forsvar, som i fællesskab med andre frie lande kan bidrage til at beskytte også Danmarks eksistens.

Kl. 23.25

(Kort bemærkning).

Villy Søvndal (SF):

Hensigten med en politisk debat, også den i dag, er jo at skabe klarhed, og jeg har et spørgsmål til hr. Søren Krarup for at få den klarhed.

I den tid, Dansk Folkeparti har eksisteret, har der vel været tre fredsskabende internationale aktioner. Der har været Bosnien, der har været Kosovo, og i øjeblikket diskuterer vi Irak. Jeg vil gerne belæres, hvis jeg husker forkert, men jeg prøver også at lede efter det mønster, som hr. Søren Søndergaard tidligere efterspurgte.

Hvis jeg husker rigtigt – men det kan hr. Søren Krarup bekræfte – stemte man nej, da serbiske fascister i Bosnien beskød Sarajevo oppe fra Igmanbjerget, og man stemte nej til Kosovo; men jeg har forstået, man har til hensigt at støtte regeringen i Irakspørgsmålet, og det er derfor svært at se en linje, må jeg sige til hr. Søren Krarup.

Det er fair nok at skifte standpunkt. Er det det, der er sket, eller er det betingelserne i henholdsvis Bosnien, Kosovo og nu Irak, der er så forskellige? Må vi ikke godt få et svar på det? Det er nemlig ret afgørende for afklaringens skyld.

(Kort bemærkning).

Jan Trøjborg (S):

Det er ikke, fordi jeg ikke kan høre, hvad hr. Søren Krarup siger, men jeg vil gerne stille det meget simple spørgsmål: Vil Dansk Folkeparti indgå i en forsvarsaftale, hvis den forsvarsaftale er skruet således sammen, at hvis forbeholdet mod forsvarssamarbejdet i EU ophæves, kan dansk forsvar deltage i EU's Reaktionsstyrke på de 60.000 mand? Ja eller nej.

(Kort bemærkning).

Søren Krarup (DF):

Lad mig svare ganske klart på det sidste: Vi vil ikke deltage i nogen EU-operationsstyrke. Vi vil deltage i et internationalt forsvarssamarbejde som det i NATO, men vi vil ikke deltage i en EU-forsvarsstyrke, hvis erklærede formål til syvende og sidst er Danmarks ophævelse som nation, som selvstændigt land.

Lad mig så sige til hr. Søvnald, som jeg sagde tidligere: Danmark har jo deltaget loyalt i NATO-operationer. Jeg har ikke været medlem af Dansk Folkeparti under hverken Bosnien- eller Kosovoaktionerne, men jeg kan godt sige, at for mit eget vedkommende sagde jeg klart nej til Kosovo, fordi jeg ikke syntes, det var en forsvarsopgave, men en missionerende opgave, som NATO påtog sig. Jeg er modstander af missionsselskaber, især når de bruger våben til at forsøge at omvende folk.

Irak er noget andet. Det er den vestlige verdens selvforsvar imod en terrorisme, der truer selve nerven i Vesten, og det er klart, at her er vi med i en international styrke på samme måde – jeg kan supplere hr. Søvnalds hukommelse – som vi også har været det i Afghanistan. Det er til syvende og sidst en forsvarsaktion, men Kosovo var noget andet. Dengang var jeg som sagt ikke medlem af Dansk Folkeparti, men jeg sagde nej til det, fordi jeg syntes, det var en afsporing af NATO's oprindelige formål, som var en forsvarsalliance, mens NATO i Kosovo blev brugt til en form for mission for menneskerettighederne.

(Kort bemærkning).

Villy Søvnald (SF):

Tak for hr. Søren Krarups svar, der jo på en måde bekræfter, at det er ikke et skift i Dansk Folkepartis holdning – forstået på den måde, at man har ændret sin oprindelige opfattelse. Det afhænger, om man så må sige, af omstændighederne ved de forskellige konflikter. Det synes jeg var et meget klart svar, der siger, at Dansk Folkeparti selvfølgelig fra gang til gang vil vurdere, om man vil gå med, eller om man ikke vil.

Det eneste, jeg så mangler et svar på, er om situationen i Bosnien i 1995-1996. Det var på det tidspunkt – jeg tror, alle husker det meget tydeligt – at serbiske fascister skød oppe fra Igmanbjergene ned mod Sarajevo med Sniper og alle de andre ting. Børn blev slået ihjel, bomber faldt ned på markedspladser, hvor børn og unge var forsamlet, osv., osv. Det var meget ubehageligt, og her blev NATO anvendt – i øvrigt med SF's støtte – til at sikre, at de ting ikke længere kunne foregå. Hvordan er det efter hr. Søren Krarups opfattelse? Påhviledede der på det tidspunkt det internationale samfund den opgave at gribe ind og lukke af for, at serbiske fascister kunne dræbe muslimer?

Kl. 23.30

Anden næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Krarup, og derefter er der noget, der tyder på, at vi kommer tilbage til ordførerrækken og hr. Helge Adam Møller.

(Kort bemærkning).

Søren Krarup (DF):

Jeg må tilstå, at Bosnienepisoden ikke står mig helt klart, men jeg synes så, at jeg kan sige i al almindelighed, at jeg synes, det er rimeligt, at man griber ind til beskyttelse af en truet part i en borgerkrig.

Vi har jo også gjort det tidligere. Jeg husker fra min soldatertid, at der var der noget, der hed Gaza, og der var også noget, der hed Cypern, hvor man altså stillede styrker til rådighed for at prøve på at opretholde en form for fred. Det synes jeg er ganske i orden. Det er ikke nogen operation af samme art som f.eks. EU her.

Men det ville jeg ikke have noget imod. Det er stadig væk en international styrke, der sigter efter at skabe fred i et ufredeligt område, men som altså stadig væk bygger på en forsvarsalliance, hvor man ikke overskrider den enkelte stats suverænitet.

Anden næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Helge Adam Møller som ordfører.

Helge Adam Møller (KF):

Da man indgik det nuværende forsvarsforlig for snart 4 år siden, gik forligspartierne et stort skridt mod at modernisere og tilpasse forsvaret til fremtidens trusler. Men lad mig sige lige ud: Man gik langt dengang, men man gik ikke langt nok. Det bør vi gøre denne gang.

Det er uacceptabelt, hvis vi og NATO samlet set har for mange kampvogne, for meget selvkørende artilleri, for mange jagerfly, for mange minelæggere, samtidig med at der mangler specialstyrker, lufttransportkapacitet, højt uddannede fuldt mobile infanterikampstyrker eller enheder, som er særligt egnede til at imødegå angreb med kemiske og biologiske våben.

En del politikere og folk fra forsvaret har talt om, at et kommende forsvarsforlig skulle give dansk forsvar tid til konsolidering frem for nye ændringer. Lad mig sige det lige ud: Det kan man godt glemme alt om. Tiden er inde til yderligere og nødvendige ændringer. Vi skal bruge det gamle konservative slogan: »Forandre for at bevare«. Forandre for at bevare et forsvar, der er skræddersyet til den verden, vi lever i i dag, og ikke den verden og de trusler, vi har forladt.

Lad mig illustrere med et par eksempler, hvad nogle af konsekvenserne af denne holdning f.eks. kan blive. I dag har hæren fire brigader. Tre af dem, ca. 18.000 mand, indgår i Danske Division, som sammen med en division fra Tyskland og en division fra Polen danner et fælles polsk-tysk-dansk korps med hovedkvarter i Stettin. Dette korps, ca. 70.000 soldater, har som en af sine hovedopgaver at forsvare Polen, Nordtyskland og Danmark, men den opgave er vel ikke den mest sandsynlige i henseende til, at alle tre lande er medlemmer af NATO, og alle landene mod nordøst og mod syd er i fuld gang med at blive optaget i NATO. Ja, selv den gamle hovedfjende Rusland har nu tætte og stærke samarbejdsbånd til NATO.

En konsekvens af disse forhold kunne jo være at skære dette korps ned til en tredjedel. Så kunne hvert land i stedet for at bidrage med en division bidrage med en tredjedel, altså en brigade. Til gengæld kunne man så sikre sig, at denne fælles trelændedivision fik mere moderne udstyr, fik langt større mobilitet og dermed maksimal relevans i forhold til fremtidens opgaver.

Og hvad med flyvevåbnet? I øjeblikket har vi i Danmark tre eskadriller F-16. Kun en af de tre er fuldt anvendelig overalt i verden. Er det ikke bedre i et kommende forsvarsforlig at have færre eskadriller, men til gengæld sikre sig, at dem, man har, kan anvendes ikke bare i Danmark, men over hele verden, at samtlige fly er udrustet med de mest avancerede våbensystemer, og at alle piloterne er optimalt trænede? Jo, der er nok af spørgsmål at drøfte, overveje og tage stilling til i forbindelse med et kommende forsvarsforlig, og det gælder alle tre værn.

Det bliver hårdt. Det vil give en voldsom debat. Meget konservativ tankegang skal droppes, mange slagsmål skal tages mellem de forskellige værn eller de forskellige våbenarter. Men den konservative folketingsgruppe finder, at det er nødvendigt at tage et opgør med både en snæver national tankegang og en snæver værnstankegang. For mange forsvarspositive lever i en forestilling om, at hvert land eller hvert værn skal kunne klare alle typer opgaver. Det er illusorisk at tro. Det er der ikke behov for, og det er der heller ikke økonomi til.

Kl. 23.35

Lad mig slutte med at opsummere vigtige konservative mål for et kommende forsvarsforlig.

Vi vil hellere have et forsvar med færre enheder, som er moderne, mobile, højtuddannede og

fuldt anvendelige, frem for mange mindre anvendelige enheder.

For det andet: Det skal være et forsvar, hvor enhederne er uddannede, udrustede og trænede til at løse de opgaver, som påregnes at blive fremtidens.

For det tredje: Der skal afsættes klart flere midler til materielinvesteringer end i det nuværende forlig.

For det fjerde: De færre enheder skal have moderne materiel og et tilstrækkeligt antal officerer og befalingsmænd.

Og som det sidste: Det skal sikres, at uddannelsen bliver hård, effektiv og realistisk, også for de værnepligtige.

Dette er mærkesager, fordi vi ellers svigter dansk sikkerhed og de soldater, som på Danmarks vegne skal løse nødvendige, men farlige opgaver.

Anden næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Jan Trøjborg for en kort bemærkning, hr. Morten Helveg Petersen og nu også hr. Per Kaalund.

(Kort bemærkning).

Jan Trøjborg (S):

Hr. Helge Adam Møller er en dygtig soldat, og jeg må jo sige, en tænksom politiker. Det var en aldeles fremragende tale, hr. Helge Adam Møller holdt her fra Folketingets talerstol. Vi havde jo sådan set ikke behøvet at skrive det socialdemokratiske oplæg om »Nye trusler – nyt forsvar« alene, vi kunne have skrevet det sammen med hr. Helge Adam Møller. Jeg kan kun kvittere for en tale, der helt og fuldt er i overensstemmelse med den tænkning, der ligger i det socialdemokratiske forsvarsudspil. Fremragende, intet mindre end en fremragende tale.

Jeg vil gerne spørge hr. Helge Adam Møller, om hr. Helge Adam Møller er enig med mig i, at det, der må være formålet med det kommende arbejde, må være, at alle elementer, der indgår i debatten, kan få en seriøs analyse, herunder totalforsvar og herunder også forskellige former for rekrutteringsmodeller til forsvaret.

(Kort bemærkning).

Morten Helveg Petersen (RV):

Jeg føler også trang til at kvittere for den konservative ordførers tale, som var meget flot. Man skulle tro, at det var Det Konservative Folkeparti, der var gået til valg på sloganet om tid til forandring, når man hører den konservative ordfø-

rer her. Det var jo meget flot. Det skyldes måske, som den konservative ordfører selv siger, at der kræves et brud med konservativ tankegang, at talen var så vellykket, som tilfældet var, alt mulig ros til dét.

Et enkelt spørgsmål omkring EU, som vi har tværet lidt rundt i tidligere: Hvordan ser den konservative ordfører de fælles udfordringer og muligheder inden for EU-samarbejdet i de kommende år?

(Kort bemærkning).

Per Kaalund (S):

Jeg synes da også, at jeg vil kvittere for hr. Helge Adam Møllers tale her i dag, og jeg kan da forestille mig, at de kommende forligsforhandlinger måske vil give ministeren større problemer med De Konservative end med os, men det vil jo vise sig.

Endelig vil jeg bare stille et enkelt spørgsmål: Alt det her nye materiel, højteknologisk, veludstyret, veludrustet osv. har jo også en pris, det vil sige omregnet til kroner. Jeg ved godt, det er svært at regne sådan noget ud på stående fod, men det nuværende forsvarsbudget ligger i størrelsesordenen 18 mia. kr., og med hensyn til regeringens skattestop og fastholdelse af dét hvad forestiller hr. Helge Adam Møller sig så, at alt det, der blev remset op på meget kort tid, vil komme til at koste?

Anden næstformand (Poul Nødgaard):

Så skal vi have hr. Helge Adam Møller op at svare, og derefter har jeg hr. Villy Søvnald for en kort bemærkning.

(Kort bemærkning).

Helge Adam Møller (KF):

Jeg siger da tak for de pæne ord, fra både hr. Jan Trøjborg og hr. Morten Helveg Petersen og hr. Per Kaalund.

Når jeg sagde, at der skulle gøres op med konservativ tankegang, så var det såmænd ikke så meget i partimæssig forstand, i manuskriptet står det i gåseøjne, men never mind, det er jo lige meget.

Det, der for os er det afgørende, og som jeg fornemmer, at det er for alle de partier, der er med i det nuværende forsvarsforlig, og også for enkelte partier udenfor, er at sikre, at det forsvar, vi har i fremtiden, er et forsvar, som er gearet til den verden, vi lever i, og de trusler, som vi kan forudse, uden at vi helt sætter over styr, at verden igen kan svinge 90 grader. Derfor skal vi

selvfølgelig sikre os, at vi ikke river et eller to ben helt væk, således at vi ikke har mulighed for igen at skifte vægt, hvis det skulle vise sig.

Kl. 23.40

Så var der et par korte, direkte bemærkninger. Lad mig nu sige, at talen såmænd ikke er så ny igen, men det er jo svært indimellem at blive refereret. Jeg holdt næsten den samme tale for SFO-hærenovre i Middelfart for 5 måneder siden, jeg holdt den for NATO Defence College den 30. maj herude, godt nok på engelsk, men hvor jeg sagde stort set de samme ting. Det er jo i og for sig lige meget, hvem der inspirerer hinanden. Det vigtigste er, at vi finder et forsvar, der er endnu mere effektivt og målrettet end det, vi har i øjeblikket.

Og så den næstsidste: Hr. Morten Helveg Petersen spurgte, hvilken tanker vi har gjort os om EU-forsvaret i fremtiden. Ja, det er jo ingen hemmelighed, at vi ønsker forbeholdene væk, jo før jo bedre, også forsvarsforbeholdet. Og jeg konstaterede jo, at alle partier her sagde, at ingen ønskede en EU-hær; det gjaldt Socialdemokratiet, det gjaldt Dansk Folkeparti, det gælder også os, og jeg mener også, det gælder De Radikale. Det, EU er ved at bygge op, er en udrykningsstyrke på 60.000 mand. EU har samlet, når vi tager de nye lande med, ca. 3 millioner soldater. Det er altså 2 pct. af soldaterne, som skal stå til rådighed for at løse opgaver som eksempelvis i Makedonien eller i Bosnien eller i Kosovo. Og der må jeg indrømme, at der er vi nærmest lige glade, om det er NATO eller EU eller andre, bare, hvis der er nogle relevante opgaver, at de bliver løst.

Og så det allersidste: Hr. Per Kaalund sagde, at nyt materiel har en pris. Ja, det er også derfor, jeg siger et forsvar med færre enheder i alle tre værn. Jeg forudser ikke, at vi får fordoblet budgettet. Jeg er glad for Socialdemokratiets udmelding om, at man regner med det samme budget som udgangspunkt. Det synes jeg er en ny melding og en god melding, men hvis man har markant færre enheder, ja, så er der selvfølgelig også mulighed for, at de enheder, man har tilbage, også kan få både en bedre uddannelse og bedre materiel.

(Kort bemærkning).

Villy Søvnald (SF):

Der er ganske specielle mærkesituationer i verdenshistorien, som man skal lægge meget mærke til. Jeg tror, vi var ved en af dem lige før. Det

var en meget sjælden tale, som blev holdt af hr. Helge Adam Møller, meget sjælden.

Jeg har på det sidste læst oplæg, nu skal jeg ikke nævne navne, der meget parallelt, også næsten ordlydsmæssigt, svarede til hr. Helge Adam Møllers tale. Det er ikke tid til konsolidering, tror jeg, hr. Helge Adam Møller sagde, det er tid til ændringer. Meget enig. Der skal være færre eskadriller, færre kampvogne til enheder, alle tre værn skal berøres af det, der skal ske. Meget enig. Meget konservativ, i ordets værste forstand, tankegang, skal bortrationaliseres, meget enig. Og derfor synes jeg egentlig, at hr. Helge Adam Møllers hele oplæg nødvendiggør, at jeg på SF's vegne kommer med et tilbud, nemlig et tilbud om for De Konservative at deltage i et meget bredt forlig, nemlig med SF.

For hvis de her taler ikke kun var sådan afskrift af forskellige småskrifter, der cirkulerer i farvandet p.t., men virkelig var alvorlige bud på, hvordan fremtidens forsvar skal formes, så er hovedparten af det, hr. Helge Adam Møller gav udtryk for, overvejelser, som er helt centrale for SF med hensyn til, hvor vi skal placere os fremover. Så vi kvitterer for en spændende tale.

(Kort bemærkning).

Jan Trøjborg (S):

Jeg kan kun igen kvittere for hr. Helge Adam Møllers svar. Jeg synes, det var vældig begavet og fremadrettet.

Jeg vil gerne spore hr. Helge Adam Møller lidt ind på konsekvenserne af at gennemføre de helt nødvendige ændringer, som hr. Helge Adam Møller argumenterer for. Derfor vil jeg spørge hr. Helge Adam Møller, om han ikke er enig med mig i, at det vil betyde nogle store konsekvenser for reserven, for mobiliseringsforsvaret og dermed også for rekruttering til mobiliseringsforsvaret, og at man derfor er nødt til at se på antallet af værnepligtige, man rekrutterer til mobiliseringsforsvaret.

Man kan ikke have så stor en mobiliseringsstyrke, hvis man skal satse så stærkt på udrykningsstyrke, professionelle soldater, der kan deltage i en sådan udrykningsstyrke, og moderne, deployerbart materiel.

Tingene skal jo hænge sammen økonomisk, som hr. Helge Adam Møller også sagde, og derfor vil jeg spørge hr. Helge Adam Møller, om ikke hans tanker medfører nogle ganske store konsekvenser for reserven, for mobiliseringsforsvaret.

Anden næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Helge Adam Møller. Og så kan jeg udtrykke håb om at komme videre i ordførrækken. Men det er kun et håb.

Kl. 23.45

(Kort bemærkning).

Helge Adam Møller (KF):

Først til hr. Villy Søvnald, der nu melder sig som et – jeg skulle lige til at sige seriøst, men i hvert tilfælde som et bud på et forligsparti. Jeg tror alligevel, hr. Villy Søvnald skal læse talen én gang til. Lad mig minde om et af de sidste konservative mål: »Det skal sikres, at uddannelsen bliver hård, effektiv og realistisk også for de værnepligtige.«

Jeg går også ud fra, at der ikke skal anvendes mindre på forsvaret, det vil jeg godt sige meget klart, men hvis SF er med på de to ting, bliver det jo en endnu mere spændende debat.

Lad mig så sige om de værnepligtige: Det vil jeg godt vende tilbage til i anden omgang og bruge 1½ minut af de 3 minutter, jeg har dér, til at sige lidt om De Konservative og værnepligten. Det kunne jeg ikke nå at få med i de første 5 minutter.

Så til hr. Trøjborg, der spørger: Vil det ikke få konsekvenser, de tanker, jeg har redegjort for her, for mobilisering i forsvaret, for værnepligtige og for forsvarets reserve? Jo, det vil det. Det vil selvfølgelig betyde, at vi har et mindre mobiliseringsforsvar; alt andet vil ikke hænge sammen. Det vil også betyde noget for forsvarets reserve, og det vil betyde noget for værnepligten. Men sådan som jeg ser det – og det vil jeg komme tilbage til – vil det betyde, at vi kan have en kortere værnepligtstid og derfor indkalde betydelig flere af dem, der er egnet til værnepligtstjeneste, og det vil yderligere skabe et endnu mere effektivt forsvar.

Anden næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Morten Helveg Petersen som ordfører.

Morten Helveg Petersen (RV):

Allerførst tak til SF for at rejse denne vigtige debat.

Det Radikale Venstre har siden sit landsmøde i efteråret kørt en kampagne, der hedder: Styrk forsvaret, afskaf værnepligten. Vi synes, det har været en ret ensom kamp i et langt stykke tid. Så meget desto større har vores glæde været over, at Socialdemokraterne har meldt sig på banen i denne diskussion; det er kun positivt.

Vi ønsker fra radikal side at medvirke til at modernisere dansk forsvar, så det passer bedre til fremtidens udfordringer. Vi ønsker at opprioritere internationale opgaver på bekostning af nærforsvaret med det mål at forbedre forsvarets kapacitet til internationale operationer gennem flere omlægninger i forsvaret og et tættere, mere forpligtende internationalt samarbejde med vores partnere i EU og NATO, altså en langt større grad af specialisering, en specialisering, hvor man kan have som indfaldsvinkel, at det giver mest muligt forsvar for pengene, men samtidig også en specialisering, der vil styrke NATO som fremtidens sikkerhedsalliance. Det vil være utrolig vigtigt af større geopolitiske hensyn også.

Det Radikale Venstre er i dag stærk tilhænger af NATO og EU. Vi har taget positivt imod oprettelsen af NATO's udrykningsstyrke, den såkaldte response force. Det er heller ikke nogen hemmelighed, at vi vil af med EU-forsvarsforbeholdet så hurtigt som overhovedet muligt.

Vi finder, at inden for EU har vi mulighed for at realisere en type af opgave, en palet af opgaver, som der ikke er mulighed for i NATO's regi. Så meget desto mere interessant bliver det samarbejde i EU, som vi kan se skitseret i horisonten. Det skal vi selvfølgelig være med til at præge fra dansk side. Så lad os komme af med det forsvarsforbehold så hurtigt som overhovedet muligt.

Behovet for omstilling er understreget og øget efter 11. september, efter NATO's topmøde i Prag. Vi skal endnu længere med omstilling til internationale opgaver. Det er dér, fremtidens opgaver ligger.

Lad mig citere NATO's generalsekretær, George Robertson, der har sagt om værnepligten: De værnepligtige er meget dyre. De kan være gode til ceremonier, men det, der er brug for, er højtuddannede kamptropper, som er i stand til at klare en meget intensiv konflikt og fredsbevarelse.

Det er nogle af de typer argumenter, der får os til at sætte spørgsmålstegn ved værnepligten: meget få indkaldte og ikke mindst, at værnepligten er ineffektiv som rekruttering til den internationale indsats, når kun hver sjette eller syvende af de nuværende værnepligtige efterfølgende melder sig til tjeneste i Den Internationale Brigade.

Det er nøjagtig samme diskussion, der har været ført i en lang række andre europæiske lande, hvor diskussionen er faldet ud til fordel for

afskaffelse eller suspension af værnepligten. Så det er ikke bare en eller anden isoleret dansk diskussion; det er virkelighed i en lang række andre europæiske lande, som vi med fordel kunne lade os inspirere af.

Vi finder generelt, at den største reelle fare for mangel på folkelig opbakning og støtte til forsvaret er, hvis forsvaret ikke omstiller sig, men stivner i fortiden og ikke løfter nye udfordringer.

Vi er glade for, at der bliver iværksat analyser af værnepligten. Vi er glade for, at der bliver indhentet erfaringer fra andre lande på det område. Vi er glade for, at der bliver kigget nærmere på specialisering, som er højt på den internationale dagsorden, og som også burde være det herhjemme.

Lad mig igen citere Robertson, der siger:

»The new NATO is going to be about countries, who do different things, and do each of them well.«

Det er et fantastisk centralt citat. Dansk forsvar skal omlægges, så vi ikke nødvendigvis er gode til alt, men fremragende til det, vi gør. Det bør også afspejles i det næste forsvarsforlig. Det kræver frisk mod til at kigge på forældede strukturer. Den konservative ordfører var ganske flot inde på det.

Kl. 23.50

Jeg er ved at løbe tør for tid her, så jeg går ud fra, at De Radikales standpunkt omkring hjemmeværnet skulle være velkendt. Om ikke andet kan man kigge ind på vores hjemmeside, der hedder www.styrkforsvaret.dk. Der vil man kunne læse mere.

Til allersidst: Vi glæder os til det kommende analysearbejde. Vi er med på det forslag til vedtagelse, der er fremsat her, og vi ser frem til arbejdet.

Anden næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Ulrik Kragh for en kort bemærkning, inden hr. Søndergaard får lov at komme på talerstolen. Først hr. Ulrik Kragh.

(Kort bemærkning):

Ulrik Kragh (V):

Det var jo velkendte radikale toner, der kom i forbindelse med hr. Morten Helveg Petersens ordførertale. Det, som står mig lidt uklart, som jeg godt kunne tænke mig at få uddybet, er: Når Det Radikale Venstre siger specialisering, internationalisering, væk med værnepligten, væk med hjemmeværnet, også ud fra tidlige dis-

kussioner om den radikale indgangsvinkel »Hvad skal det nytte?«, er de her forskellige rationaliseringsstillinger, som Det Radikale Venstre lægger på bordet, så udtryk for et ønske om, at økonomien skal reduceres, eller om, at økonomien skal være på samme niveau?

(Kort bemærkning).

Morten Helveg Petersen (RV):

Dertil vil jeg godt sige, at jeg tror, at den største trussel i forhold til forsvarrets økonomi ud over de aktuelle udfordringer, for nu at sige det pænt, ikke er Det Radikale Venstre; det er regeringen selv, det er skattestoppet, det er finansministeren.

Jeg vil vælge at henholde mig til statsministerens i denne sammenhæng kloge ord om, at det vil være en uændret ramme, som vi ser det. Men det må regeringen jo lægge frem. Altså her vil jeg henholde mig til den taktik, som den tidligere opposition anvendte med stor flid, hvor man lænede sig tilbage i stolen og sagde: Men det må regeringen spille ud med. Så det afventer vi da med spænding.

Anden næstformand (Poul Nødgaard):

Så bliver det hr. Søren Søndergaard som ordfører. Ønsker hr. Ulrik Kragh en kort bemærkning? Jamen så må man lige markere, sådan at formanden kan se det. Det har man rigelig tid til.

(Kort bemærkning).

Ulrik Kragh (V):

Jeg kvitterer da for svaret til hr. Morten Helveg Petersen.

Der var et andet element. I forbindelse med værnepligten er der jo en tendens til, at hr. Morten Helveg Petersen negligerer værnepligten som værende et levn fra fortiden. Og det, der bliver sagt, er, at værnepligten under ingen omstændigheder kan danne grundlag for en rekruttering. Det er kun hver sjette eller hver syvende, der melder sig.

Der er jo faktisk enheder, som har et rekrutteringsgrundlag på helt op til 40 pct. til international tjeneste. Og hvis det er sådan, at analyserne viser, at man kan gøre mere for at lave en yderligere rekruttering, er det så noget, som gør indtryk på Det Radikale Venstre, eller har Det Radikale Venstre blot besluttet sig for, at enhver form for deltagelse aktivt og taget ansvar for vore demokratiske friheder vil man lade hånt om, for

værnepligt er nu engang noget, man har sat sig for skal afskaffes?

(Kort bemærkning).

Morten Helveg Petersen (RV):

Jamen vi har det – medgivet – meget liberale standpunkt, at frivillighed er bedre end tvang. Jeg ved godt, det er meget liberalt, men det må Venstres ordfører så have mig undskyldt. Det er faktisk så liberalt, at det fungerer i en lang række andre lande rundt omkring i Europa.

Det er klart, at når man har det standpunkt, som vi har, indebærer det også, at man er nødt til at kigge på indhold af uddannelse og andre forhold, når man er inde, herunder løn, indkvartering, bedre uddannelsesmuligheder, bedre samspil med erhvervslivet og en lang række af den type initiativer, hvilket i øvrigt er nogle af grundene til, at der er steder i landet, hvor den procentdel, der går videre og tegner en kontrakt, er væsentlig højere end i andre dele af landet.

Så det er helt klart – og det vil Venstres ordfører kunne konstatere ved at kigge på www.styrkforsvaret.dk, hvor det radikale udspil og oplæg til den slags ting fremgår – at vi arbejder meget med at se, hvordan vi kan gøre det endnu mere attraktivt at melde sig frivilligt.

Kl. 23.55

Anden næstformand (Poul Nødgaard):

Så var der ikke flere korte bemærkninger. Så er det hr. Søren Søndergaard som ordfører.

Søren Søndergaard (EL):

Efter hr. Villy Søvnalds udmelding har jeg jo mærket den der sitrende frygt for, at jeg også skulle gå op og tilbyde mig som deltager i et forsvarsforlig; så det vil jeg så straks aflive.

Vi er ikke potentiel deltager, før der sker nogle større ændringer end dem, der er lagt op til. Den dramatisk ændrede situation for Danmark, den sikkerhedspolitiske situation efter Murens fald, førte jo til, at der blev nedsat en forsvarskommission – noget sent, men den blev nedsat – og den havde nogle gode diskussioner, den havde nogle gode oplæg. Den havde ikke mindst nogle gode oplæg, fordi der i forbindelse med diskussionerne var mulighed for at bestille nogle notater, som så blev udarbejdet, der dannede grundlag for en videre diskussion.

Faktisk er det mest interessante ved Forsvarskommissionen ikke det forlig, der kom ud af det, men alt det baggrundsarbejde, der lå i det, hvor man kan finde mange gode ting. Det er lidt

det, vi kan frygte ikke bliver tilfældet med den måde, man gør det på nu.

Et af de bidrag, Enhedslisten havde til den diskussion på det tidspunkt, var at sige: Vi kan diskutere militær fra nu af og til juleaften, men hvis vi ikke gør noget i forhold til den bløde sikkerhed, hvis vi ikke gør noget i forhold til ulighederne i verden, hvis ikke vi gør noget i forhold til nøden i verden, hvis ikke vi gør noget i forhold til de lande, der kollapser økonomisk, kan vi reelt ikke få sikkerhed, uanset hvor mange penge vi, med de ressourcer vi har, investerer i kanoner og militær.

Det var ikke et synspunkt, der vandt nogen særlig genklang dér i slutningen af 1990'erne, og der blev desværre heller ikke nogen reel omprioritering af det militære. Der blev en begrænset omprioritering, men ikke nogen reel omprioritering.

En af grundene til, at man ikke gik længere, var faktisk, at man ikke turde stole på de eksperter, som klart gav nogle bud på, hvor lang sikkerhedsmargen vi egentlig havde, før der kunne opstå en reel trussel mod Danmark.

Siden da har vi så fået den 11. september, og for os i Enhedslisten er den 11. september en bekræftelse på, at vi havde ret i det input, vi gav til Forsvarskommissionen. Vi havde ret i, at uanset hvor mange kanoner og kugler og fly osv., man købte, så ville man, hvis man ikke gjorde noget ved de grundlæggende uligheder i verden, blive offer for angreb, man ikke kunne svare igen på.

Jeg ved godt, at der er nogle, der siger: Ja, men det er jo, fordi bin Laden er ond. Javel, bin Laden er ond, det er klart, det er jo fuldstændig soleklart. Hitler var også ond. Men det er sådan set ret uinteressant, om Hitler var ond. Det, der er det interessante, er: Hvad var det for nogle årsager, der gjorde, at Hitler kunne få millioner af mennesker til at følge sig? Hvad er det for nogle årsager, der gør, at bin Laden har et stort hav at svømme rundt i? Det er det interessante, og det kræver sociale, økonomiske, politiske, diplomatiske svar.

Derfor er vores insisteren: Vi bliver nødt til at diskutere den bløde sikkerhedspolitik på en helt anden måde. Hvis vi havde gjort det tilstrækkelig tidligt, kunne vi også have forhindret meget af den tragedie, der foregik i det tidligere Jugoslavien.

Der er behov for grundlæggende forandringer. Ikke noget med et par kasernesammenlægninger, ikke noget med, om man skal have en ubåd mere eller mindre, ikke noget med, om

Forsvarskommandoen og Forsvarsministeriet skal slås sammen, osv. Det er alt sammen udmærket, og det kan man diskutere. Men det er ikke det, der er det afgørende i forhold til at lægge en ny retning.

Det, der for Enhedslisten er afgørende og også afgørende for, om vi kan være med i noget, er, at der er en grundlæggende omprioritering, hvor den bløde sikkerhedspolitik gøres til omdrejningspunktet for en fremtidig dansk forsvarspolitik. Hvis ikke det er indholdet, vil det, som nogle har sagt, ganske rigtigt ikke nytte noget.

Det er noget af det, som vi kunne forestille os blive diskuteret i en ny forsvarskommission, en forsvarskommission, der ligesom den gamle gav muligheden for at endevende tingene på en grundig måde. Vi er meget utrygge ved – det kan jeg godt sige – om det kan lade sig gøre inden for de rammer, som Forsvarsministeriet, forsvarsministeren har lagt frem. Det får vi så se. Vi vil selvfølgelig deltage i det.

Jeg er meget glad for det tilsagn, som hr. Ulrik Kragh gav om, hvordan Venstres holdning var i forhold til den bløde sikkerhedspolitik's betydning og placering i det arbejde, og jeg håber, det vil blive gentaget af forsvarsministeren. I så fald er der i hvert tilfælde et udgangspunkt for at fortsætte diskussionen.

Mogens Nørgård Pedersen (KRF):

Da Kristeligt Folkepartis ordfører på området, hr. Jann Sjursen, ikke kan være til stede, har jeg lovet at oplæse følgende:

KL 00.00

Kristeligt Folkeparti finder det helt naturligt, at SF har ønsket at rejse en forespørgselsdebat om fornyelsen af forsvarsaftalen. Det giver imidlertid også sig selv, at debatten på nuværende tidspunkt er begrænset af, at vi mangler nogle af de grundlæggende analyser og overvejelser, der bør foretages, inden en ny flerårsaftale for forsvaret kan indgås.

Kristeligt Folkeparti vil gerne foreslå, at målet må være indgåelsen af en flerårig aftale. Alt andet vil være uholdbart for forsvaret, og det vil også være dyrere for staten. En flerårsaftale om økonomien giver sikrere rammer og et investeringsperspektiv, der gør, at vi får det optimale ud af de økonomiske ressourcer.

Forudsætningen for, at en flerårig aftale kan indgås, er naturligvis, at forsvaret selv overholder de økonomiske rammer, der er udstukket, hvis aftaleforudsætningerne i øvrigt er uændret.

På den baggrund er Kristeligt Folkeparti helt enig i, at den såkaldte milliard, som forsvaret inden for den nuværende forligsperiode har haft, skal findes ved besparelser inden for forsvaret selv.

For så vidt angår forarbejdet til ny flerårig aftale for forsvaret er Kristeligt Folkeparti naturligvis helt enig i den køreplan, der er skitseret i det forslag til vedtagelse, som på forligspartiernes vegne blev fremsat af Venstres ordfører.

Vi mener ikke, der er brug for at nedsætte en ny forsvarskommission, men at der kan bygges videre på det arbejde, der blev udført af den sidste kommission. For Kristeligt Folkeparti er det vigtigt, at en ny flerårig aftale skaber sammenhæng mellem mål og midler.

Det nytter ikke noget, at vi har ambitioner eller en forsvarsstruktur, der er større, end penge rækker. Vi skal fortsat have et nationalt forsvar, men et forsvar, der samtidig er gearret til at løse de internationale opgaver og udfordringer, vi står over for i dag.

Det indebærer en fortsat omstilling af forsvaret på baggrund af de sigtelinjer, der blev sat med det nuværende forsvarsforlig. Som Forsvarskommissionen i sin tid konkluderede, er der ikke nogen umiddelbar trussel mod Danmark.

Terrorangrebene i USA den 11. september 2001 har dog lært os, at trusselsbilledet har forandret sig. Selv om Danmark ikke umiddelbart står over for en decideret invasionstrussel, er der dog andre trusler mod fred og frihed, som kan være nok så reelle.

Et nyt forsvarsforlig må indgå under indtryk af de behov, Danmark også som NATO-partner kan have for at imødegå dette nye trusselsbillede. I det hele taget må forsvarets udvikling ses i forhold til de kapacitetsbehov, NATO-alliancen har, og det, som vi med fordel fra dansk side kan bidrage til. Det får ikke mindst betydning for materielle anskaffelser og for udfasning af materiel, der ikke længere er formålstjenligt. Med rette har flere påpeget, at tiden er inde til f.eks. at lægge kampvognene i mølposen.

Centralt i debatten står værnepligten. Kristeligt Folkeparti er klar fortaler for at bibeholde værnepligten. Den er med til at sikre forsvaret en folkelig forankring og et godt rekrutteringsgrundlag for den internationale brigade.

Værnepligtstiden og indholdet af uddannelsen kan naturligvis diskuteres. Der er dog klare grænser for, hvor kort uddannelsen kan være, hvis den skal give mening.

Endelig et par ord om hjemmeværnet, som jo også står for skud i den offentlige debat. Kristeligt Folkeparti er for at bevare hjemmeværnet, men også her er det nødvendigt at diskutere, hvilke opgaver hjemmeværnet i fremtiden skal tage sig af.

Afslutningsvis vil jeg gerne fastslå, at der er store udfordringer at tage fat på, når forhandlingerne om en ny flerårig aftale skal indledes. Sikkerhedspolitisk sker der en stor forandring i disse år, og det må påvirke udviklingen af forsvaret. Det bør i øvrigt også påvirke vores holdninger til, hvordan vi af ikkemilitære veje sikrer fred og stabilitet. Sikkerhed er så langt fra kun et spørgsmål om krudt og kugler. Det er efter Kristeligt Folkepartis opfattelse i endnu højere grad et spørgsmål om at være med til at sikre en retfærdig fordeling og forvaltning af denne verdens goder.

Anden næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Helge Adam Møller har ønsket ordet i anden runde, maksimalt 3 minutter. Hr. Møller kender reglerne, kan jeg se.

Kl. 0.05

Helge Adam Møller (KF):

Jeg vil godt sige lidt om værnepligten. Jeg siger det, fordi der stadig væk er en del, der ellers har et godt kendskab til forsvaret, der har den opfattelse, at vi her i Danmark har et værnepligtsforsvar. Det har vi ikke. Vi har et professionelt forsvar med et element af værnepligtige. Faktisk er ca. fire femtedele af det danske forsvar i dag professionelle soldater, konstabler, overkonstabler, sergenter, officerer osv., der er også et par generaler, og så er der ca. en femtedel, der er værnepligtige.

Nogle har foreslået, at tjenestetiden nedsættes markant f.eks. til 6 måneder, og jeg ved, at Forsvarsministeriet er gået i gang med at analysere fordele og ulemper, og den analyse kan jeg helt tilslutte mig. Jeg hælder selv mest til i øjeblikket, at tjenestetiden godt kan nedsættes. Hvis værnepligten f.eks. reduceres til 5 eller 6 måneder, så vil det jo også give økonomisk mulighed for at indkalde langt flere af de *egnede* værnepligtige, end det gør i dag.

Vi Konservative ser gerne, at kommende forlig medfører, at der indkaldes flere af de egnede værnepligtige. Det er nemlig til gavn for forsvaret. Det er ikke tilfældigt, at Konservative og faktisk også et markant flertal af alle officerer foretrækker at fortsætte med at have et element

af værnepligtige i et ellers professionelt dansk forsvar. Lad mig nævne fire gode grunde:

For det første: Værnepligten medvirker til en ekstra kvalificeret tilgang af stampersonel, befalingsmænd og officerer. Det nyder vi stor gavn af, når vores styrker indsættes i internationale opgaver.

For det andet: Det sikrer en god tilgang til Danmarks internationale brigade, og det gør, at Danmark kan holde flere soldater ude på fredsbevarende og internationale operationer, end vi ville kunne, hvis vi ikke havde værnepligten.

For det tredje: Værnepligten bidrager til at skabe forsvarsvilje i befolkningen og til, at vi har et bredt forankret forsvar, hvor alle samfundslag er repræsenteret.

For det fjerde: Forsvaret ville, og jeg mener det, helt klart blive dyrere og dårligere uden et element af værnepligtige.

Så har jeg 45 sekunder. Lad mig minde om, at den svenske forsvarschef var på besøg her i Danmark for et halvt års tid siden, og der var vist nogle af de øvrige i salen, der var med til at høre ham. I Sverige har de jo et betydelig større element af værnepligtige, og så var der en, der spurgte: Kan man overhovedet klare alt det der moderne udstyr med sådan nogle gutter, skal de ikke være professionelle? Så sagde den svenske forsvarschef: Problemet er såmænd ikke de unge værnepligtige, de kan let klare pc'er og avanceret teknik. Nej, problemet er de der kaptajner og majorer på de omkring 40, dem kniber det med at lære det.

(Kort bemærkning).

Per Kaalund (S):

Det skal blot være et enkelt spørgsmål til hr. Helge Adam Møller i forbindelse med indlægget om værnepligtige:

En af de sidste bemærkninger var, at forsvaret uden værnepligtige ville blive både dyrere og dårligere. Det vil sige, der må ligge en beregning bag, at det skulle gøre det dyrere. Det regnestykke kan vi måske senere få, men hvad menes med, at det skulle blive dårligere?

(Kort bemærkning).

Morten Helveg Petersen (RV):

Med hensyn til økonomien i afskaffelse af værnepligten vil jeg blot henlede hr. Helge Adam Møllers opmærksomhed på noget af det seneste forskningsmateriale, der er lavet herhjemme, nemlig DUPI's undersøgelse af værnepligten. Den er ikke i stand til at konkludere entydigt,

om det skulle være dyrere eller billigere at afskaffe værnepligten, når man kigger på de øvrige europæiske lande, de øvrige landes forsvar og sammensætning af forsvarsudgifterne. Jeg mener ikke, at der er belæg for den påstand, som hr. Helge Adam Møller gør opmærksom på her fra talerstolen.

Så mit spørgsmål til hr. Helge Adam Møller vil være, når han har trukket alle de her positive momenter ved værnepligten op: Hvordan i alverden er man så i stand til at klare sig i så mange lande rundt omkring i verden uden værnepligt?

(Kort bemærkning).

Helge Adam Møller (KF):

Tak for de to spørgsmål, for det er selvfølgelig kernespørgsmål.

Jeg siger, at det efter min og mange andres mening vil give dyrere og dårligere forsvar. Dyrere: Der tror jeg, mange kan huske en af analyserne fra den tidligere forsvarskommission, der sagde, at hvis man vil have lige så mange soldater ude uden værnepligtige, så vil det blive økonomisk dyrere. Jeg har jo forstået, at de fleste partier faktisk ønsker, at vi markant skal hæve antallet af de soldater, vi har ude på internationale opgaver. Det betyder jo, at så forstærkes vel i og for sig den tendens.

Kl. 0.10

Dårligere, og det er sådan set det vigtigste for mig, indrømmer jeg da blankt. Det hænger også sammen med egne erfaringer. Det er altså min erfaring, at et meget stort antal af de konstabler, vi har, de overkonstabler, vi har, de sergenter, vi har, de officerer, vi har, altså alle grupper i forsvaret fra yngste tjenestemand aldrig ville være blevet soldater, hvis vi ikke havde haft værnepligten. Det vil sige, at vi i kraft af værnepligten kommer i kontakt med så mange, og mange af dem fatter interesse, og det er dem, der så forretter tjeneste bagefter.

Så jeg tror altså, at vi får et meget smallere rekrutteringsgrundlag og derfor ikke et lige så godt og effektivt potentiale hele vejen igennem forsvaret.

(Kort bemærkning).

Morten Helveg Petersen (RV):

Jeg vil blot henlede hr. Helge Adam Møllers opmærksomhed på en bog udgivet af den tidligere forsvarsminister, hr. Hans Hækkerup, der skitserer, hvordan det famøse regnestykke, som hr. Helge Adam Møller citerer, blev til. Det er vist i

øvrigt ikke just noget regnestykke, der ud fra den gennemgang, analyse, tåler dagens lys. Men jeg er helt med på, at vi skal få det på bordet, så vi kan få det dokumenteret, lige så vel som DUPI har dokumenteret for nylig, at der ikke er nogen entydig sammenhæng mellem udgifter og værnepligt.

Så lidt om kvaliteten, fordi jeg har selv haft det privilegium at møde nogle af vores soldater ude i den store verden, og der er al mulig god grund til at rose det fantastisk flotte stykke arbejde. Men jeg tror også, vi skal være opmærksomme på, at vi ikke luller os ind i en bevidsthed om, at danske soldater uanset hvad er de absolut bedste til uanset hvad. Der udføres faktisk et ret flot stykke arbejde også af andre landes soldater rundt omkring i verden, herunder fra lande, der ikke har værnepligt. Så blot en lille løftet pegefinger.

(Kort bemærkning).

Per Kaalund (S):

Det er blot et enkelt spørgsmål om det her med dyre og dårlige. Jeg forstod, at når man havde værnepligtige, havde man et godt rekrutteringsgrundlag, og så blev der gode folk ud af det. Skal det forstås sådan, at hvis man ligesom f.eks. i politiet ansætter dem varigt, så er de dårlige, fordi de er fastansatte og ikke frivillige? Er det sådan det skal forstås? Og gælder det i givet fald også officerskorpset, som jo er professionelle, at de er dårlige, fordi de er professionelle?

(Kort bemærkning).

Helge Adam Møller (KF):

Lad mig starte med det sidste og som officer selv sige, at officerskorpset bestemt ikke er dårligt, fordi det er professionelt. Stampersonellet er bestemt ikke dårligt, fordi det er professionelt. Men jeg husker godt, da jeg startede på officersskolen, og jeg har fået bekræftet, at sådan gælder det også her i år 2003, at et meget stort antal af de elever, der starter ude på Hærens Officersskole på Frederiksberg Slot, ikke har drømt om 2 år før, at de vil være officerer. De ville have været dyrlæger, jurister, autoforhandlere, eller hvad søren de ville, men så kom de tilfældigvis ind og blev værnepligtige. Så var der nogle af dem, der også blev værnepligtige sergenter, og så fandt de ud af, at det var en spændende arbejdsplads.

Det vil sige, at man har en langt, langt større tilgang til Hærens Officersskole, og dermed har

man også langt flere at vælge imellem, og det giver alt andet lige selvfølgelig en bedre kvalitet.

Nøjagtig det samme gælder de fremragende konstabler, overkonstabler og sergenter, vi har farende rundt – undskyld udtrykket – nede i Bosnien, Kosovo og andre steder. Det er jo alle sammen tidligere værnepligtige, eller de fleste af dem er tidligere værnepligtige.

Jeg tror altså også dér, ved at man har en så bred gruppe som rekrutteringsgrundlag, at det alt andet lige giver en endnu bedre kvalitet. Det forhindrer ikke, at man ikke kan have et godt forsvar med den anden metode. Jeg tror bare ikke, det bliver lige så godt, men vi får jo nedsat en analysegruppe, der kigger på det.

Lad mig så minde om, at den 7. og 8. april er der en konference halvanden dag kun om det her for alle NATO-landene, og den foregår her i København.

Anden næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Søren Søndergaard som ordfører i anden runde.

Søren Søndergaard (EL):

Lige først en enkelt bemærkning til den diskussion, vi netop har haft, hvor jeg i hovedsagen er enig med hr. Helge Adam Møller. Jeg synes bare, at der er et enkelt aspekt mere, som skal nævnes, og det er forsvarets evne til at følge med i, hvordan samfundet udvikler sig. Det synes jeg faktisk også er relevant, for jeg tror, at en afgørende grund til, at militæret ikke bliver en stat i staten, bl.a. også er det, at man løbende bliver nødt til at forholde sig til, hvordan sædvaner, hvordan skikke, hvordan holdninger ændrer sig blandt nye generationer.

Kl. 0.15

Jeg var selv værnepligtig på et tidspunkt, hvor der var sådan et brud, nemlig i begyndelsen og i midten af 1970'erne, hvor der var et voldsomt brud, og hvor det stillede forsvarret over for nogle udfordringer for at være en del af det danske samfund. Jeg vil være meget nervøs for eller kan i hvert fald være nervøs for en situation, hvor sådan et forsvar ikke på samme måde er en organisk del af det danske samfund.

Det, der egentlig fik mig herop, var, at jeg havde håbet, at forsvarsministeren ville være gået op og have taget ordet. For jeg skal indrømme, at jeg blev meget chokeret, men også ked af det, da jeg hørte, at Danmark på et tidspunkt havde brugt flere penge i Afghanistan på mili-

tære tiltag, end vi havde brugt på genopbygning.

Det synes jeg var en fuldstændig forkert prioritering, og derfor vil jeg godt have, at forsvarsministeren heroppefra bekræfter, at den analyse, der er lagt op til skal laves, vil indeholde konkrete forslag til, hvilke bløde sikkerhedspolitiske virkemidler – diplomatiske, sociale og økonomiske virkemidler – Danmark skal anvende for at modvirke den nye trussel. Jeg vil godt bede forsvarsministeren om at bekræfte, at det er en del af mandatet for den analyse, som skal laves.

Villy Søvnald (SF):

Tak for en spændende debat. Man må jo sige, at forsvarsviljen er stor også her i forsamlingen.

Vi har rejst denne debat, fordi vi godt ville have en principiel debat, inden arbejdet med et nyt forsvarsforlig gik i gang. Jeg har skrevet nogle stikord op, som for SF vil være afgørende i vores vurdering af, om vi vil deltage i et forsvarsforlig eller ej:

Det er, at tiden ikke er inde til konsolidering, men til ændringer. Det er, at vi har brug for at skabe flere mobile deployerbare styrker. Det er, at vi har brug for at skille os af med de dele af forsvaret, der ikke er anvendelige, til fordel for at have flere anvendelige afsnit af forsvaret.

Vi synes, at man skal se grundigt på værnepligten. Alle de der analyser, der aldrig er blevet gennemført om prisen, skal gennemføres nu. Vi har også brug for en meget grundig og kritisk analyse af hjemmeværnet. Det har der været en meget lang debat om, og jeg skal ikke træde mere i det.

Så har vi brug for at vurdere de nye materielbehov, også set i lyset af den ændrede forsvarspolitiske situation. Vi har brug for en vurdering af ikke alene ubåde, som Jyllands-Posten skrev om, men også en vurdering af kampvogne. Vi har også brug for en vurdering af artilleri; vi har, som også den konservative ordfører var inde på, brug for en vurdering af antallet af kampfly; vi har brug for en vurdering af, hvad mobiliseringsstyrkebehovet er i den nye situation, vi står i, osv., osv.

Jeg synes så i øvrigt, at debatten har været præget af to ekstreme punkter. Der er dem, man måske kan betegne som de mest forandringsforækrækkede, og der synes jeg, at Dansk Folkeparti, skarpt forfulgt af partiet Venstre, uden undtagelse har vundet, hvorimod jeg synes, at det har været interessant at høre De Konservatives vilje

til forandring, ligesom jeg har kvitteret for Socialdemokratiets nye oplæg.

Det bliver spændende at se, hvilken skala, der går fra de mest forandringsforækrækkede overhovedet til de mest forandringsvillige og fornylesesivrige, hvor SF henhører, der vil udgøre de partier, der kommer til at danne det næste forsvarsforlig.

Så lige til dem, der siger, at det er helt utænkeligt, at SF vil deltage i et forsvarsforlig: Der tror jeg, at man skal skue tilbage til situationen, inden det sidste forsvarsforlig blev indgået. På det tidspunkt fremlagde den daværende forsvarsminister et udspil, der på mange måder levede op til ting, vi havde sagt. Men det er jo klart, at spillet var beregnet på, at det skulle forhandles med Venstre og Konservative, der skulle løfte det med en lille milliard kroner.

Vi var godt klar over det spil, og derfor sagde vi på linje med – tror jeg – Enhedslisten, at vi tager det, som det ligger. Vi stiller ikke et eneste krav om ændringer, for vi synes sådan set, at det, der foreligger, er rimeligt nok, hvorefter forsvarsministeren blev meget bleg, for det var jo ikke hensigten. Hensigten var, at det skulle forhandles med nogle andre partier for at lave et forlig den anden vej rundt.

Kl. 0.20

Hvis nu hensigten i denne her øvelse i dag er at prøve at se, hvilke partier der faktisk gav udtryk for, at de godt ville forandre, så synes jeg, at der efter debatten i dag tegner sig et ganske interessant billede. Så tak for det, og tak for debatten.

Så bare lige til sidst en erindring om, at man kan bygge fæstningsværker nok så høje. Når man har bygget dem så høje, som de kan blive, kan man lave en himmelhvælvning over dem. Den beskytter overhovedet ikke, medmindre man er i stand til at fange det virkelig principielle i en sikkerhedspolitisk debat, nemlig at de uligheder, der hersker i verden i dag, og de uløste konflikter i sig selv er med til at masseproducere konflikter. Her vil jeg godt kvittere over for Enhedslistens ordfører, at han var meget opmærksom på det aspekt i sit oplæg. Det samme synes jeg at Kristeligt Folkeparti var.

Men ellers tak for debatten, den har været nyttig.

(Kort bemærkning).

Ulrik Kragh (V):

Det er jo forunderligt efter en debat, som godt nok har varet et stykke tid, at hr. Villy Søvnald

så grotesk formår at fortrænge, hvad der tidligere er blevet sagt.

Jeg mindes en forsvarsminister, som redegjorde for en række ting, der skulle undersøges. Jeg mindes selv min egen ordførertale, hvor jeg snakkede om, at man skulle kigge grundigt på antallet af kampfly, kampvogne, artilleri; man skulle kigge på, om forsvarrets administration kunne gøres anderledes økonomisk-it-mæssigt i et civilt-militært samarbejde; man skulle kigge på, om hjemmevernet kunne udvikles. Jeg ville også, hvis jeg havde haft tid til det, have sagt, at man skulle kigge på, hvordan og hvorledes værnepligtens længde kunne undersøges og analyseres. Der er bestemt forandringsparathed hos Venstre også. Så derfra og til at sige, at der ikke er forandringsparathed, er der et stykke.

Så må man komme tilbage til hr. Villy Søvnalds anklagepunkt mod den tale, som jeg holdt, nemlig at konklusionen var skrevet, før analysen var sat i gang. Vi vil have et forstandigt beslutningsgrundlag, og jeg synes også, det ville være glædeligt, hvis hr. Villy Søvnald ventede på det forstandige beslutningsgrundlag, før han udlagde teksten med hensyn til, hvem der er forandringsparate, og hvem der ikke er forandringsparate. Det vil forligsforhandlingerne vise.

(Kort bemærkning).

Jesper Langballe (DF):

Somme tider sidder man og henfalder til stille uren over den form for virkelighedssans, der gør sig gældende hos venstrefløjen.

Hr. Villy Søvnald var jo meget glad for hr. Søren Søndergaards sikkerhedspolitiske verdensbillede, der går ud på, at vi først skal ud og fjerne alle uligheder i verden, al uretfærdighed, alt det, der fremkalder krige og terror. Jeg ved ikke, hvordan virkelighedsbilledet ser ud hos mennesker, der sidder og siger sådan noget, mennesker, som egentlig ser ganske normale ud, men hvor der kommer sådan nogle besynderlige ord ud af munden på dem.

Jeg vil gerne lige spørge: Når man nu har fjernet alle ulighederne i hele verden, al uretfærdighed, al terror, alt det, der fremkalder de grimme ting, hvad i himlens navn skal man så med et forsvar? Det har man da ikke nogen brug for i Paradiset.

Anden næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Søren Søndergaard; det må blive en kort bemærkning til hr. Villy Søvnald, men det kan vel

også lade sig gøre på en eller anden måde. Så lad gå, det er jo sent på dagen. Vi må være lidt fleksible.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Nu vil jeg ikke begynde at diskutere mit udseende, det kan jeg jo kun i begrænset omfang gøre for.

Det er ikke et spørgsmål om at fjerne alle uretfærdigheder i verden. Det er ganske vist et stort projekt. Men selv hr. Langballe må erkende, at man havde en mulighed for at gøre, som man gjorde i Tyskland efter Første Verdenskrig, og som man gjorde i Tyskland efter Anden Verdenskrig. Det er et valg. Man kan vælge den ene model, og man kan vælge den anden model.

Man kan også være blandt dem, der siger, at der ikke var nogen forskel. Der var overhovedet ikke nogen sammenhæng mellem den måde, man behandlede Tyskland på efter Første Verdenskrig, og så det, der kom ud af det, ligesom der heller ikke var nogen sammenhæng mellem den måde, man behandlede dem på efter Anden Verdenskrig, og det, der kom ud af det.

Jeg mener, det er en aldeles forkert opfattelse. Jeg mener, at der er en præcis sammenhæng mellem, hvordan man behandler folk, og det, der kommer ud af det. Og det er derfor, den bløde sikkerhedspolitik er afgørende. Det er derfor, jeg håber, at forsvarsministeren vil gå op og sige, at det er et afgørende element i denne her analyse, for er det element ikke med, mangler der simpelt hen et ben.

Kl. 0.25

Anden næstformand (Poul Nødgaard):

Lad os lige gøre den debat færdig. Så er det hr. Langballe for en kort bemærkning. Det er lidt ud over reglerne, men nu skal vi have det til at glide, nu det er sidst på dagen.

(Kort bemærkning).

Jesper Langballe (DF):

Det kan godt være, at tidspunktet er for fremrykket til sådan at ævle og kævle i historiske randbemærkninger, men jeg kunne nu egentlig godt tænke mig at spørge hr. Søren Søndergaard, hvad han mener med sine historiske bemærkninger om Tyskland.

Tyskland blev ved Versaillesfreden ydmyget fuldstændig meningsløst med det resultat, at der opstod en ny verdenskrig. Det er da fuldstændig rigtigt, at sådan skal man ikke bære sig

ad, men forsøge at være realist i forhold til sin omverden, sådan som Churchill var det.

Men altså disse ideer om, at spørgsmålet om krig og terror og ufred og ulighed og uretfærdighed i verden er et spørgsmål om, hvordan vi agerer på den hjemlige scene, mener jeg er udtryk for en fuldstændig, svigtende realitetssans.

Anden næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Villy Søvnald kommer så ind i billedet igen.

(Kort bemærkning).

Villy Søvnald (SF):

Jeg vil bare sige til hr. Ulrik Kragh, at jeg synes sådan set, at det var en meget præcis rubricering. Nu tænker jeg ikke på, hvad der sker i et senere forsvarsforlig, for det kan man jo ikke vide på et nuværende tidspunkt.

Det, jeg var optaget af, var de taler, der blev holdt, og i hvor høj grad der blev udtrykt vilje til at forandre, og her synes jeg, at min rubricering var utrolig præcis. Jeg synes også, at jeg kunne høre på hr. Ulrik Kraghs tonefald, at det havde givet stof til eftertanke, og det er jo fint nok.

Så til hr. Jesper Langballe, der er blevet hensat i en stille undren, men det er jo altid godt, for det er frugtbart for tankevirksomheden: Jeg synes, at hr. Jesper Langballe benægter en sammenhæng, som er meget enkel. Der er konflikter, der kun løses med militær magt – det erkender jeg – hvor man skal gribe militært ind. Men jeg synes til gengæld, at det at fornægte, at der er nogle sammenhænge mellem konflikter, der får lov til at udvikle sig, og så deres mulige løsning ad civil vej, er ekstremt uforstandigt.

Hvis det var sådan, at enhver konflikt kunne løses ad militær vej, var den løst i Tjetjenien. Der er ikke nogen steder, hvor der er smadret flere huse, hvor der er brændt flere marker, hvor der er slået så mange mennesker ihjel som i den konflikt. Hvis militær magt kunne løse en konflikt, så var palæstinenserne banket på plads efter at være blevet beskudt af israelske helikoptere og artilleri.

Det, som masseproducerer mennesker, der bliver desperate, er ikke alene fattigdom. Det er også manglende muligheder, det er også en situation, hvor de føler, at alle de rettigheder, som mennesker har, bliver trådt på af en besættelsesmagt, af en overmagt, af mennesker, der har nogle teser om andre mennesker, som hører hjemme for mange, mange år siden. Hvis man ikke er optaget af den sammenhæng i sikkerhedspolitikken, kan man blive ved med at bygge

fæstningsværkerne højere, og man kan bygge himle over dem, men det hjælper ikke.

Forsvarsministeren (Svend Aage Jensby):

Jeg vil gerne starte med at takke for en god debat. Når jeg forlader Folketinget i dag, gør jeg det faktisk med en klippefast tro på, at det bliver muligt at lave et meget bredt forsvarsforlig næste gang. Der er nemlig nogle linjer, som har kendetegnet hele debatten, fra de forskellige ordførere, som normalt påtager sig et ansvar, som involverer forsvaret, nemlig en øget fokusering på det internationale engagement. Den fokusering deler jeg fuldstændig, og den deler regeringens.

Hr. Morten Helveg Petersen talte om Petersbergopgaverne. Det er jeg helt enig i. Det, der bare har været problemet, når vi snakker om Petersbergopgaven, er jo, at det er et kolossalt bredt spekter, det går fra de meget bløde Petersbergopgaver og så til de hårde opgaver. I virkeligheden kan man sige, at Kosovooperationen også var henhørende under Petersbergopgaverne.

Så det, det drejer sig om, når vi får den internationale vinkel på det her, er at få bygget et forsvaret op, der kan løse opgaver lige fra bløde til hårde værdier. Og jeg synes, at det er vigtigt, at vi er så mange partier i Folketinget, der er enige i, at det er det, vi skulle fokusere på. Vi er enige om, forstår jeg, at vores soldater skal have det bedst tænkelige materiel.

Kl. 0.30

Jeg er enig i de betragtninger, hr. Helge Adam Møller gjorde om det økonomiske råderum til anskaffelse af de investeringer.

I det nuværende forlig investerer vi immervæk 12 mia. kr. over de 5 år. Det har vi fået plads til med det nuværende budget på ca. 18 mia. kr. Kan vi så lave nogle effektiviseringer, og det kan vi, og det skal vi, udliciteringer osv., så bliver der endnu mere råderum til materielinvesteringer. Der forventer man også i NATO, som flere har været inde på, Response Force, som Kristeligt Folkepartis ordfører var inde på, materielproblematikken, det bliver der plads til. Så også på det område synes jeg, at der er en meget bred enighed.

Til hr. Søren Søndergaard: Sikkerhedspolitik spænder jo kolossalt vidt begrebsmæssigt. Det, jeg har bedt mit hus om at lægge stor vægt på – og jeg har i øvrigt også haft en kort drøftelse med hr. Morten Helveg Petersen om det – er faktisk også den humanistiske del og for mit ved-

kommende det, vi kalder CIMIC-opgaverne. Vore soldater har på Balkan og i Afghanistan ved civil-military cooperation udført virkelig fremragende opgaver.

Det, vi har manglet i forsvaret, er, at vi ikke har haft penge med i indledningsfasen, når vi har fået styrker sendt ud. Vi er nu ved at få blødt det lidt op med hensyn til tilførsel af midler fra Udenrigstjenesten, som jo sidder på det her, for at vores soldater kan være med til at udøve en civil gerning, samtidig med at de løser den mere militærprægede.

Så er det jo også sådan, at regeringen i sin udenrigspolitik går overordentlig stærkt ind på at basere vores generelle udenrigspolitik på grundlæggende menneskelige værdier, herunder også de humanistting, som jeg forstår hr. Søren Søndergaard efterlyser.

Jeg forstod ikke helt, at det, vi fra dansk side har brugt i Afghanistan militært set, overstiger det, vi vil yde i økonomisk bistand. Jeg husker jo beslutningsforslaget af 14. december, hvori det udtrykkelig bliver anført, hvor mange penge vi vil give i økonomisk bistand til Afghanistan. Efter min bedste hukommelse set over de år, vi har lagt op til, holder det altså ikke stik, at de militære udgifter overstiger den økonomiske bistand. Men det er altså min opfattelse.

Men jeg kan næsten ikke udtrykke det bedre, end at det er et bredt spektrum af sikkerhedspolitiske vurderinger, jeg mener vi har brug for. Det er klart, at ser vi decideret på forsvarets opgaver, så kan det snævres ind.

Jeg er også meget glad for, at stort set alle ordførerne havde en positiv tilgang til den arbejdsgruppe, regeringen vil nedsætte, og de opgaver, den skal løse. Det lægger jeg meget vægt på, fordi det er det, der skal være byggeklods i de forsvarsforhandlinger, vi skal have. Jeg hørte ikke engang ret meget negativt fra hr. Søren Søndergaard.

Den eneste, der ikke overraskende var negativ, og det tror jeg egentlig mange af vores embedsmænd i den danske centraladministration også vil bide mærke i, var jo hr. Søvnald, der talte om håndplukkede folk, håndplukkede af regeringen, og om de mon når en anden konklusion end den, regeringen ønsker, uden at blive fyret? Det var linjen.

Det siger mere om hr. Søvnalds tilgang til menneskelige kvaliteter og objektivitet hos vores embedsværk i Danmark og de udefra kommende forskere, som jeg udtrykkeligt har tilbudt kan tilknyttes arbejdsgruppen. Mere behøver jeg ikke at sige, det siger alt.

Så lige til hr. Søvnalds orientering: Den forsvarskommission, han var medlem af, sad ikke 1 år, den sad fra primo 1997 til den 12. december 1998, altså 2 år.

Hermed sluttede forhandlingen.

Anden næstformand (Poul Nødgaard):

Afstemning om de fremsatte forslag til vedtagelse vil som nævnt først finde sted senere i dag, torsdag den 13. marts 2003.

Meddelelser fra formanden

Anden næstformand (Poul Nødgaard):

Der er ikke mere på dagsordenen.

Folketingets næste møde afholdes i dag, torsdag den 13. marts 2003, kl. 10.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den dagsorden, der er opslået i salen.

Mødet hævet kl. 00.35
